

Helsingin kaupungin
keskushallinnon julkaisuja

1
2012

Helsingin kaupungin turvallisuuksuunnitelma 2011–2014

Helsingin kaupungin
keskushallinnon julkaisuja

1
2012

Helsingin kaupungin turvallisuuksuunnitelma 2011–2014

Tekijät	Helsingin kaupungin hallintokeskus, hallinto-osasto, turvallisuus- ja valmiusyksikkö
Julkaisija	Helsingin kaupungin hallintokeskus
Tilaukset, jakelu	Helsingin kaupungin hallintokeskus, tietopalvelu puh. (09) 310 36690, s-posti: hallintokeskus.tietopalvelu@hel.fi
Kannen kuva	Guassi Oy, Helsingin kaupungin aineistopankki
ISSN-L	2242-4504
ISSN	2242-4504
ISBN	978-952-272-140-2 (painettu julkaisu)
ISBN	978-952-272-141-9 (verkkajulkaisu)
Painopaikka ja -aika	Helsingin kaupungin hallintokeskus, digipaino, Helsinki 2012

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	3
Turvallisuussuunnitelman hyväksyminen, Khs 19.12.2011 § 1149	5
1 Johdanto	7
1.1 Toimeksianto	7
1.2 Yhtymäkohdat muihin suunnitelmiin	8
1.2.1 Kansalliset suunnitelmat	8
1.2.2 Helsingin kaupungin suunnitelmat	8
1.3 Turvallisuussuunnitelman rajaus	9
1.4 Turvallisuustyön toimijat ja vastuut	10
2 Tavoitteet ja toimenpiteet	12
2.1 Yleisen kaupunkitilan turvallisuus	12
2.2 Liikkumisen ja joukkoliikenteen turvallisuus	16
2.3 Yritysten toimintaympäristön ja asioimisen turvallisuus	20
2.4 Kaupungin virastojen ja liikelaitosten turvallisuusasioiden koordinaatio	23
3 Tavoitteista toiminnaksi	23
3.1 Toimeenpano	23
3.2 Seuranta	24
3.3 Arviointi	24
Lähteet	25
Liite 1. Tiivistelmä toimenpiteistä ja vastuutahoista	27
Liite 2. Turvallisuussuunnitelman vaikuttavuuden arviointi	33

19.12.2011

Kj/10

§ 1149

Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelma 2011-2014

HEL 2011-007620 T 09 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti hyväksyä Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelman vuosille 2011-2014.

Lisäksi kaupunginhallitus päätti kehottaa virastoja ja laitoksia huomioimaan turvallisuussuunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja sisällyttämään niitä koskevat toimenpiteet toimintasuunnitelmiinsa kunkin vuoden talousarvion puitteissa.

Edelleen kaupunginhallitus päätti kehottaa hallintokeskusta ryhtymään toimenpiteisiin turvallisuussuunnitelman toimeenpanon seuraamiseksi ja vaikutusten arvioimiseksi.

Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että turvallisuussuunnitelmassa mainittujen toimenpiteiden lisäksi yleisen kaupunkitilan turvallisuutta tulisi edistää kaavoituksella ja lupakäytäntöjä kehittämällä.

Tavoitteena ovat uudet kahvila-, ravintola-, kioski-, sekä julkiset palvelut turvattomiksi koetuille alueille sosiaalisen kontrollin lisäämiseksi.

Lisäksi kaupunki tukee ja edesauttaa kaupunkilaisten järjestämiä kaupunginosajuhlia ja -tapahtumia.

Käsittely

Vastaehdotus:

Kimmo Helistö: Lisätään päätökseen seuraavat kappaleet:

Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että turvallisuussuunnitelmassa mainittujen toimenpiteiden lisäksi yleisen kaupunkitilan turvallisuutta tulisi edistää kaavoituksella ja lupakäytäntöjä kehittämällä.

Postiosoite
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin
+358 9 310 1641
Tilinro
FI0680001200062637

Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6
Alv.nro
FI02012566

19.12.2011

Tavoitteena ovat uudet kahvila-, ravintola-, kioski-, sekä julkiset palvelut turvattomiksi koetuille alueille sosiaalisen kontrollin lisäämiseksi.

Lisäksi kaupunki tukee ja edesauttaa kaupunkilaisten järjestämiä kaupunginosajuhlia ja -tapahtumia.

Kannattajat: Outi Ojala

Kaupunginhallitus hyväksyi vastaehdotuksen yksimielisesti.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Matti Koskinen, turvallisuus- ja valmiusyksikön päällikkö vs., puhelin: 310 22393
matti.koskinen(a)hel.fi

Otteet

Ote

Virastot ja laitokset

Turvallisuussuunnitelmassa mainitut kaupungin ulkopuoliset vastuutahot ja mahdolliset kumppanit

Otteen liitteet

Esitysteksti

Liite 1

Esitysteksti

Liite 1

Kaupunginhallitus

Maria Nyfors
hallintosihteeri

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Tilinro

FI0680001200062637

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Alv.nro

FI02012566

Kansalliseksi tavoitteeksi on asetettu, että Suomi on Euroopan turvallisimaa maa vuonna 2015. Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelma vuosille 2011–2014 edistää osaltaan tämän tavoitteen saavuttamista. Turvallisuussuunnitelmassa esitetään toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan yleisen kaupunkitilan, joukkoliikenteen ja yritysten toimintaympäristön turvallisuutta. Lisäksi suunnitelmalla pyritään selkiyttämään turvallisuustyön vastuunjakoa eri toimijoiden kesken.

Turvallisuus on käsitteenä laaja ja sen voidaan nähdä ulottuvan lähes kaikille inhimillisen elämän osa-alueille. Tässä suunnitelmassa tarkastelukohteena on arjen turvallisuus, jota edistää turvallinen, terveellinen ja viihtyisä elinympäristö. Turvallinen elinympäristö on tärkeä asukkailla ja kaupungissa vieraileville. Toimiva joukkoliikenne on yksi eheän kaupunkirakenteen edellytyksistä ja toimivuus merkitsee myös sitä, että joukkoliikenne koetaan turvalliseksi liikenumismuodoksi. Enenevässä määrin on alettu kiinnittää huomiota myös siihen, että turvallisuus on yksi kaupungin menestystekijöistä. Sitä arvostavat niin yrittäjät kuin asiakkaat.

Turvallisuussuunnitelma koostuu kolmesta luvusta. Ensimmäisessä luvussa esitellään lyhyesti suunnitelman toimeksianto ja rajaus ja kuvataan turvallisuustyön vastuunjakoa. Toisessa luvussa keskitytään toimenpiteisiin, joilla asetetut tavoitteet pyritään saavuttamaan. Kolmannessa luvussa siirrytään turvallisuussuunnittelun seuraaviin vaiheisiin; suunnitelman toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin.

1.1 Toimeksianto

Turvallisuussuunnittelu on prosessimaisesti etenevä kokonaisuus. Hallintokeskuksen hallinto-osaston turvallisuus- ja valmiusyksikkö (turvallisuus- ja valmiuosasto 1. maaliskuuta 2011 asti) käynnisti turvallisuussuunnitelman valmistelun kartoittamalla keskeiset sidosryhmät ja arvioimalla toimintaympäristön. Toimintaympäristön arvioinnin pohjan muodostivat muun muassa tietokeskuksen kolmen vuoden välein tekemä turvallisuustutkimus (Tuominen 2010) sekä yksikön laatima sähköinen kysely helsinkiläisille ja Helsingissä vieraileville. Lisäksi arvioinnissa huomioitiin kaksi aiemmin valmistunutta turvallisuusstrategiaa vuosilta 2001 ja 2006 (Helsingin turvallisuusstrategia 2001; Helsinkiläisten arkiturvallisuus 2006) ja Itä-Helsingin alueelle tehty turvallisuussuunnitelma vuodelta 2009 (Turvallisuussuunnitelma I 2009).

Toimintaympäristön analyysin jälkeen turvallisuusohjelman johtoryhmä valitsi ohjelmalle painopistealueet ja asetti keväällä 2009 kuusi poikkihallinnollista työryhmää valmistelemaan kaupungin turvallisuusohjelmaa. Työryhmissä oli eri alojen asiantuntijoita kaupungin hallintokunnista, poliisista, syyttäjänvirastosta, seurakuntayhtymästä, järjestöistä ja elinkeinoelämästä. Työryhmät saivat työnsä valmiiksi syksyllä 2009, jonka jälkeen niiden tekemiä ehdotuksia esiteltiin henkilöstökeskuksen maahanmuuton toimialan järjestöfoorumille.

Keväällä 2011 turvallisuusohjelma vuosille 2011–2014 palautettiin hallintokeskukselle uudelleen valmisteltavaksi siten, että ohjelmaa ja siihen sisältyvää materiaalia sekä päätöksen perusteita käytetään turvallisuussuunnitelman laatimisessa (Kaupunginjohtajan päätös 23.3.2011, 29 §). Hallintokeskusta kehoitettiin valmistelemaan kaupunginjohtajalle ehdotus kaupunginvaltuustolle esiteltäväksi, vaikuttavuudeltaan laajamittaiseksi suunnitelmaksi kaupunkitilan saamiseksi turvalliseksi, kaikkien kaupunkilaisten käyttöön. Suunnitelmassa on huomioitava julkiset liikennevälineet ja yritysturvallisuus. Aiemman kuuden työryhmän raportteja on käytetty turvallisuussuunnitelman taustamateriaalina.

1.2 Yhtymäkohdat muihin suunnitelmiin

Turvallisuussuunnitelma nivoutuu moniin kansallisiin ja kaupungin omiin suunnitelmiin. Toisin kuin valmiussuunnitelma, paikallinen turvallisuussuunnitelma ei ole lakisääteinen, vaan perustuu suosituksiin ja eri toimijoiden yhteistyöhön.

1.2.1 Kansalliset suunnitelmat

Kansallinen sisäisen turvallisuuden ohjelma linjaa paikallista turvallisuussuunnittelua. Sisäisen turvallisuuden ohjelma on hallituksen 8. toukokuuta 2008 valtioneuvoston yleisistunnossa tekemä periaatepäätös, jossa määritellään poikkihallinnollisesti sisäisen turvallisuuden kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet. Järjestyksessään toisen sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisin maa vuonna 2015 (Turvallinen elämä jokaiselle... 2008). Ohjelman mukaan syrjäytyminen on sisäisen turvallisuuden keskeisin uhka. Kolmannen sisäisen turvallisuuden ohjelman valmistelu käynnistyy vuonna 2011, ja myös se tulee perustumaan laajaan turvallisuuskäsitteeseen.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmaan liittyen sisäasiainministeriö asetti vuonna 2009 sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän toimeksiannosta hankkeen valmistelemaan kaupunkien turvallisuusohjelmaa. Kaupunkien turvallisuusohjelmassa esitetään yhteisiä toimintatapoja, joilla paikalliset, alueelliset ja valtiolliset toimijat voivat yhteistyössä parantaa kaupunkien turvallisuutta (Pelottomat puistot... 2011). Valmisteluun osallistui asukasmäärältään 16 suurinta kaupunkia.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisen keskeiset tavoitteet ja periaatteet vahvistetaan turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia puolestaan konkretisoi selonteossa asetettuja tavoitteita (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010). Strategiassa on määritetty yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, joista yksi on sisäinen turvallisuus. Lisäksi siinä määritellään vastuunjako eri ministeriöiden ja toimialojen kesken, mikä muodostaa perustan kriisijohtamisen periaatteelle ja varautumiselle erityistilanteisiin normaali- ja poikkeusoloissa.

1.2.2 Helsingin kaupungin suunnitelmat

Monimuotoinen, kansainvälisesti kilpailukykyinen ja turvallinen Helsinki on keskeinen strateginen tavoite, joka on kirjattu kaupungin strategiaohjelmaan vuosille 2009–2012. Ohjelmassa todetaan, että Helsinki on turvallinen ja siisti pääkaupunki, jossa päivittäinen turvallisuus on huippua kaikilla osa-alueilla. Turvallisuus on myös yksi kaupungin kuudesta arvosta asukaslähtöisyyden, ekologisuuden, oikeudenmukaisuuden, taloudellisuuden ja yrittäjämielisyyden ohella (Strategiaohjelma... 2009).

Kaupunginvaltuuston 29. huhtikuuta 2009 hyväksymässä strategiaohjelmassa käsitellään monia asioita, jotka sisältyvät kansalliseen sisäisen turvallisuuden ohjelmaan. Strategiaohjelma on jaettu neljään pääkohtaan; hyvinvointiin ja palveluihin, kilpailukykyyn, kaupunkirakenteeseen ja asumiseen sekä johtamiseen. Etenkin kolmen ensin mainitun yhteydessä on esitetty tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka toteutuessaan ovat myös sisäisen turvallisuuden ohjelman paikallista toimeenpanoa.

- Hyvinvointi ja palvelut -pääkohdassa tavoitteina mainitaan muun muassa kaupunkilaisten keskinäisen eriarvoisuuden ja kaupunkiköyhyyden väheneminen, tarpeenmukaisten peruspalvelujen turvaaminen huomioiden maahanmuuttajien erilaiset lähtökohdat, helsinkiläisten terveyserojen kaventaminen, lasten ja nuorten hyvinvoinnin paraneminen ja lastensuojelutarpeen väheneminen ja pitkäaikaisasunnottomuuden ja toimeentulotukea saavien nuorten osuuden väheneminen.
- Kilpailukyky-pääkohdassa tavoitteina mainitaan muun muassa Helsingin tunnettuuden paraneminen. Tavoitteena on olla houkutteleva, toimiva ja hauska kaupunki.

- Kaupunkirakenne ja asuminen -pääkohdassa tavoitteina on mainittu ympäristöltään korkealaatuiset kaupunginosat, joissa asukkaat ja työntekijät viihtyvät. Uudet rakentamisalueet toteutetaan monipuolisina, turvallisina ja kauniina.

Strategiaohjelma toimii lähtökohtana muille valtuustokauden aikana laadittaville toimintaohjelmille. Toimintaohjelmista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (Lasu) voidaan nähdä kytkeytyvän myös paikalliseen turvallisuussuunnitteluun, sillä sen tavoitteena on nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Maankäytön ja asumisen toteutusohjelma (MA) ja sen tarkistukseen liittyvä toimenpideohjelma muunkielisen väestön tasaisemmasta sijoittumisesta eri kaupunginosiin ja hallintamuodoiltaan erilaisiin asuntoihin taas tukevat kaupunkirakenteen tasapainoista kehitystä. Alkoholista aiheutuvien haittojen vähentämiseen tähtäävillä toimenpiteillä voidaan myös nähdä olevan myönteinen vaikutus kaupunkitilan turvallisuuteen ja kaupungin imagoon (Helsingin kaupunginhallitus 16.5.2011). Myös muissa aiemmin valmistuneissa suunnitelmissa on esitetty kaupunkiturvallisuuteen liittyviä linjauksia. Esimerkiksi kaupungin elinkeinostrategiassa on linjattu, että Helsingin kaupunki vastaa osaltaan siitä, ettei yritystoiminnalle tule lisäkustannuksia toimintaympäristön turvallisuudesta (Yritysmuotoiseksi kumppaniksi 2007).

Turvallisuussuunnittelulla on yhtymäkohtia myös valmiussuunnitteluun, jonka perusta on valmiuslaissa. Hallintokeskuksen laatima valmiusohje ohjeistaa virastot ja liikelaitokset tekemään suunnitelmat ja ennakkovalmistelut kaupungin johtosäännöissä kuvatun toiminnan turvaamiseksi. Suunnitelmilla ja ennakkovalmistelulla varaudutaan toiminnan häiriöihin, vakaviin häiriöihin ja poikkeusoloissa toimimiseen. Valmiussuunnittelussa otetaan huomioon myös varautuminen suuronnettomuuksiin.

1.3 Turvallisuussuunnitelman rajaus

Kansallisen sisäisen turvallisuuden ohjelman lähtökohtana on laaja turvallisuuskäsite. Sen mukaan paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteena on parantaa turvallisuutta vähentämällä onnettomuuksien, tapaturmien, rikosten ja häiriöiden määrää ja lisäämällä turvallisuuden tunnetta. Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan yhteiskunnan tilaa, jossa jokainen voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista sekä turvallisesta yhteiskunnasta ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja suomalaisen yhteiskunnan taikka kansainvälistyvän maailman ilmiöistä tai muutoksista johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta (Turvallinen elämä jokaiselle... 2008).

Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa turvallisuuden lisääminen voidaan nähdä itsenäiseksi tavoitteeksi rikosten ja onnettomuuksien vähentämisen rinnalla. Turvallisuuden lisääminen edellyttää, että kiinnitetään huomiota rikoksen pelkoon ja ihmisten huolestuneisuuteen. Rikollisuuden todellinen määrä ei ole suorassa suhteessa rikoksen pelkoon, vaikka ne ovatkin kytköksissä toisiinsa. Rikoksen pelko on eräissä yhteyksissä määritelty melkein pä rikollisuuden veroiseksi yhteiskuntaongelmaksi, joka voi heikentää vakavasti elämisen laatua.

Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelmassa nostetaan esiin sellaisia kaupunkitasoisia kehittämiskohteita, joihin vaikuttamalla voidaan parantaa sekä turvallisuutta että turvallisuuden tunnetta. Suunnitelmassa esitetään myös eräiden jo käynnissä olevien toimenpiteiden tehostamista, mikäli niiden merkitys kaupunkitilan, joukkoliikenteen tai yritysten toimintaympäristön turvallisuudelle arvioidaan merkittäväksi. Hallintokuntien normaalia turvallisuustyötä on kuvattu kappaleessa 1.4. Suunnitelmassa ei käsitellä erikseen tapaturmien tai lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan ehkäisyä, sillä edellä mainittuja aihepiirejä käsittelevät 23. maaliskuuta 2011 asetetut poikkihallinnolliset työryhmät (Kaupunginjohtajan päätös 23.3.2011, 29 §).

- Turvallisuussuunnitelman tarkastelukohteena on helsinkiläisten ja vierailijoiden päivittäinen turvallisuus yleisillä alueilla ja yritysten toimintaympäristön turvallisuus.

Lainsäädännössä yleisillä paikoilla tarkoitetaan esimerkiksi teitä, katuja ja toreja, jotka ovat yleisön käytettävissä tai paikkoja, jotka ovat yleisön käytettävissä joko jonkin tilaisuuden aikana tai muutoin. Viimeksi mainittuja ovat esimerkiksi joukkoliikenteen kulkuneuvot, liikenneasemat, virastot ja kauppakeskukset (Järjestyslaki 2 § 2003). Paljon käytetty on myös kolmijako julkiseen, puolijulkiseen ja yksityiseen kaupunkitilaan. Tämän luokittelun perusteella kadut ja torit ovat julkista kaupunkitilaa, jotka ovat yleisesti käytettävissä kaikkina vuorokaudenaikoina. Kauppakeskukset taas ovat esimerkkejä puolijulkisesta kaupunkitilasta ja asuintalot yksityisestä.

1.4 Turvallisuustyön toimijat ja vastuut

Turvallisuuteen liittyvät ilmiöt ovat usein monimutkaisessa syy-yhteydessä toisiinsa ja siten turvallisuuteen voidaan parhaiten vaikuttaa monen eri toimijan yhteistyöllä. Kansallisilla, alueellisilla ja paikallisilla viranomaistoimijoilla on lakisääteisesti tai muulla tavoin määriteltyjä tehtäviä, jotka muodostavat puitteet turvallisuusyhteistyölle (Arjen turvaa yhteistyöllä 2011).

Paikallisella tasolla kunnilla on keskeinen tehtävä kuntalaisten turvallisuuden edistämiseksi ja kunnan häiriöttömän toiminnan varmistamisesta. Kuntien peruspalvelujen toimivuus edesauttaa sosiaalista turvallisuutta, sillä peruspalveluissa ilmenevät ongelmat ja puutteet heijastuvat arjen turvallisuuteen. Valtion viranomaisista poliisilla on erityinen tehtävä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä. Paikallisella tasolla myös järjestöillä ja seurakunnilla on tärkeitä turvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä. Ne esimerkiksi auttavat rikoksen ja onnettomuuden uhreja, ehkäisevät syrjäytymistä, lisäävät yhteisöllisyyttä ja jakavat tietoa turvallisuuteen liittyvistä riskeistä. Elinkeinoelämän ja viranomaisten turvallisuusyhteistyön merkitys on lisääntynyt muun muassa toimintaympäristön kansainvälistymisestä johtuen. Kaupunkikuvassa myös yksityiset vartiointiliikkeet ovat tulleet aiempaa näkyvämmäksi turvallisuuspalvelujen tuottajaksi.

Kaupungin turvallisuustyö voidaan karkeasti jakaa kahdenlaiseen toimintaan; toisen kohteena ovat kaupunkilaiset, yritykset, yhteisöt ja vierailijat ja toisen kohteena ovat edellä mainittujen lisäksi organisaatio itse ja sen henkilöstö. Jälkimmäistä voidaan kutsua myös organisaatioturvallisuudeksi, jonka osa-alueiksi usein sisällytetään työturvallisuus, henkilöturvallisuus, ympäristöturvallisuus, kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus, pelastustoiminta, ulkomaan toimintojen turvallisuus, valmiussuunnittelu, rikosturvallisuus, tietoturvallisuus sekä tuotannon ja toiminnan turvallisuus. Käsillä olevassa turvallisuussuunnitelmassa tartutaan enemmän ensin mainittuun, eli kaupunkilaisten arjen turvallisuuden kysymyksiin.

Turvallisuusasioiden koordinoimisen parantamiseksi ja selkiyttämiseksi paikallisten turvallisuustoimijoiden vastuualueita on jäljempänä pyritty kuvaamaan toiminnallisesta näkökulmasta. Kuvaus ei ole kattava, vaan se tuo esimerkkien kautta näkyviin eri toimijoiden tehtäviä.

- *Yleisten alueiden päivittäisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta* vastaa poliisi muun muassa partioimalla, hoitamalla kiireellisiä hälytystehtäviä, neuvomalla ja ohjaamalla sekä puuttamalla lainvastaiseen toimintaan. Pelastuslaitos vastaa palo- ja pelastustoiminnasta sekä kaupunkiympäristön turvallisuuteen vaikuttavista valvonta- ja tarkastustehtävistä.
- *Joukkoliikenneturvallisuuden* osalta päävastuu on Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymällä (HSL). Sen tehtäviin kuuluu muun muassa järjestää toimialueensa joukkoliikennekokonaisuus ja edistää sen toimintaedellytyksiä sekä hankkia linja-auto-, raitiovaunu-, metro-, lautta- ja lähijunaliikennepalvelut. Liikennelaitos vastaa puolestaan raitiovaunujen ja metrojen liikennöinnistä ja ratojen, asemien ja varikoiden rakentamisesta

ja kunnossapidosta. VR-Yhtymä vastaa rautateillä tapahtuvasta joukkoliikenteestä. Liikennevirasto vastaa muun muassa omistamiensa raideliikenneasemien hallinnoinnista. Henkilöstön työturvallisuuden osalta vastuu on työnantajalla, esimerkiksi linja-autoliikenteen osalta liikennöitsijöillä.

- *Yleisötapahtuman turvallisuudesta ja järjestyksen säilymisestä* huolehtii tapahtuman järjestäjä, joka myös vastaa tarvittavien ilmoitusten tekemisestä viranomaisille. Tapahtumia ja spontaaneja kokoontumisia järjestetään enenevässä määrin siten, ettei niillä ole virallista järjestäjää. Talous- ja suunnittelukeskuksen tapahtumayksikkö kehittää tapahtumanjärjestäjille suunnattuja ohjeita ja kehittää Helsingistä tapahtumakaupunkia muun muassa järjestämällä tapahtumia ja hakemalla kansainvälisiä suur tapahtumia Helsinkiin. Kaupungin omistamilla alueilla järjestettävälle tapahtumalle tarvitaan maanomistajan lupa, jonka myöntäjiä ovat eri virastot tapahtumapaikasta riippuen. Poliisi ja pelastuslaitos valvovat, että tapahtuman järjestäjä täyttää sille laissa ja lupapäätöksessä asetetut velvoitteet ja osallistuvat tarvittaessa tapahtumien turvajärjestelyjen suunnitteluun.
- Kaupungilla on Helsingin poliisilaitoksen kanssa yhteinen yleisten alueiden valvontaan tarkoitettu *YJT-kamerajärjestelmä*. Kamerajärjestelmä on poliisin käytössä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidossa ja rikostutkinnassa. Kaupungin sisällä hallinnointi on järjestetty siten, että hallintokeskuksen turvallisuus- ja valmiusyksikkö huolehtii kamerajärjestelmän kehittämisestä ja siihen tarvittavasta yhteistoiminnasta. Rakennusvirasto vastaa kamerajärjestelmän ylläpidosta. Talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosasto puolestaan vastaa järjestelmän kuvansiirron mahdollisten ongelmien selvittämisestä. Kaupunkisuunnitteluvirasto hallinnoi automaattisia nopeusvalvontalaitteita, joiden keräämä tieto niin ikään välittyy poliisille. Liikennelaitos vastaa metrovaunujen ja -asemien ja raitiovaunujen kameravalvonnasta.
- *Rakennetun ympäristön suunnittelu ja ylläpito* vaikuttavat usein turvallisuuteen välillisesti siten, että vaikutukset näkyvät vasta pidemmän aikavälin kuluttua. Kaupunkisuunnitteluvirasto vastaa kaavoituksesta, liikenteen suunnittelusta ja ohjauksesta ja kaupungin rakenteellisesta ja kaupunkikuvallisesta kehittämisestä. Talous- ja suunnittelukeskus puolestaan avustaa kaupunginjohtajistoa aluerakentamisen ohjauksessa ja asunto-ohjelman valmistelussa. Rakennusvirasto vastaa viher- ja muiden yleisten alueiden suunnittelusta ja ylläpidon järjestämisestä. Helsingin Energia vastaa ulkovalaistuksen suunnittelusta ja ylläpidosta rakennusviraston tilausten perusteella. Kaupungin omistamia maa-alueita ja kiinteistöjä hallinnoi kiinteistövirasto. Pelastuslaitos, rakennusvalvontavirasto ja ympäristökeskus neuvovat omaan toimialaansa liittyvissä asioissa ja toimivaltansa puitteissa valvovat lainsäädännön noudattamista.
- Kaupungin hallintokunnilla on olemassa runsaasti toimintaa, joka on yksilöiden *syrjäytymistä ehkäisevää tai korjaavaa*, ja joka siten vaikuttaa laajemmin koko yhteisön turvallisuuteen. Syrjäytymistä ehkäiseviä toimia on myös kohdennettu sosioekonomisesti heikommassa asemassa oleville alueille. Sosiaalivirasto huolehtii eri-ikäisten helsinkiläisten sosiaalipalveluista ja tuottaa terveyskeskuksen ja muiden toimijoiden kanssa palveluja päihde- ja mielenterveysongelmallisille. Nuorisoasiainkeskus tarjoaa nuorille tukea ja neuvontaa ja tuottaa kulttuuri- ja harrastepalveluja. Myös kotouttaminen on osa syrjäytymisen ehkäisyä. Henkilöstökeskuksen maahanmuuton toimiala vastaa kaupungin maahanmuuttopolitiikan seurannasta.
- *Työtehtävissä ilmenevän väkivallan ehkäisy* on yksi työturvallisuuden osa-alueista, josta työntekijä on velvollinen huolehtimaan. Kaupungin virastot ja laitokset vastaavat menetelytapaohjeiden laatimisesta uhkaavia tilanteita varten ja nimeävät vastuuhenkilön em.

tilanteisiin. Henkilöstökeskus vastaa kaupungin henkilöstön ohjeistuksesta työntekijöihin kohdistuneiden väkivaltatilanteiden osalta. Hallintokeskuksen oikeuspalvelut voi tietyissä tilanteissa antaa oikeusapua ja työterveyskeskus puolestaan tukee uhkaa tai työväkivaltaa kokenutta työntekijää. Oiva-akatemia järjestää henkilöstökeskuksen tilaamaa työsuojelukoulutusta, johon sisältyy myös asiakkaan taholta tulevan väkivallan torjunta.

- *Toimitilojen turvallisuus* on edellytyksenä toiminnan häiriöttömyydelle. Toimitilojen turvallisuudesta vastaa rakennuksen omistaja, haltija tai toiminnanharjoittaja. Esimerkiksi kouluympäristössä opetuksen tai koulutuksen järjestäjä vastaa turvallisuuden edistämiseen tähtävien tavoitteiden toteuttamisesta. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän velvollisuus on huolehtia myös siitä, etteivät oppilaat joudu väkivallan tai muun kiusaamisen kohteiksi koulussa tai muussa koulun toiminnassa.

Edellä mainittujen toimijoiden lisäksi kaupungin turvallisuustyöhön osallistuu hallintokeskuksen hallinto-osasto, jonka toimialaan kaupungin johtosäännön mukaan kuuluu huolehtia kaupungin yleisten turvallisuusasioiden koordinoimisesta ja edistämisestä ja turvallisuusstrategisesta suunnittelusta siltä osin, kuin tehtävä ei kuulu muulle viranomaiselle. Tämän lisäksi hallinto-osastoon kuuluva turvallisuus- ja valmiusyksikkö seuraa kaupunkiturvallisuuteen liittyviä ilmiöitä, kehittää menetelmiä turvallisuuteen liittyvien ilmiöiden tilastointiin ja seurantaan ja tekee toimenpide-ehdotuksia turvallisuustilanteen kohentamiseksi.

2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Tässä luvussa esitellään turvallisuussuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet siten, että perustelut on esitetty kunkin tavoitteen jälkeen. Tavoitteet on jaoteltu neljään osa-alueeseen; yleisen kaupunkitilan turvallisuuteen, liikkumisen ja joukkoliikenteen turvallisuuteen, yritysten toimintaympäristön ja asioimisen turvallisuuteen ja kaupungin virastojen ja liikelaitosten turvallisuusasioiden koordinaatioon. Tiivistelmä tavoitteista vastuutahoineen on kuvattu liitteessä 1. Osa-alueiden yhteydessä on myös kerrottu esimerkkitapauksia (case-kohteet), joista saatuja kokemuksia hyödynnetään turvallisuussuunnitelman toimeenpanossa.

2.1 Yleisen kaupunkitilan turvallisuus

Tavoite 1. Yleisten alueiden, kuten puistojen ja katujen, turvallisuus paranee ja päihteiden käyttö ja siitä aiheutuvat lieveilmiöt vähenevät

Vakavimmat yleisen kaupunkitilan turvallisuushaasteet liittyvät väkivaltaan ja osin sen synnyttämään rikoksen pelkoon. Helsingissä poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä on noussut tasaisesti vuodesta 2003 lähtien. Suurin määrällinen kasvu on tapahtunut pahoinpitelyrikoksissa, joiden osuus henkeen ja terveyteen kohdistuneista rikoksista on noin 95 prosenttia. Pahoinpitelyrikosten määrän kasvuun saattaa osaltaan vaikuttaa ilmoitus- ja ilmitulokynnyksen madaltuminen (Katuväkivallan ehkäisy ja vähentäminen -työryhmän raportti 2010).

Katuväkivallasta puhuttaessa voidaan tarkoittaa väkivaltaa, seksuaalista ahdistelua tai uhkailua, joka tapahtuu julkisella paikalla. Myös ryöstöt lukeutuvat katuväkivallan piiriin. Katuväkivalta on yhteydessä päihteiden käyttöön – arviolta noin 80 prosenttia henkirikoksista ja 70 prosenttia pahoinpitelyistä tehdään Suomessa alkoholin vaikutuksen alaisena (Alkoholi ja väkivalta 2011). Alkoholin ja muiden päihteiden käyttö myös lisää vaaraa joutua rikoksen uhriksi. Alkoholi on edelleen ylivoimainen valtapäihde Suomessa, joskin eri aineiden sekakäyttö on yleistynyt (Tatuturmakatsaus 2010).

Turvallisuushuolet voivat johtua myös sellaisista arkielämän tilanteista ja teoista, joita ei välttämättä mielletä rikoksiksi. Yleisten alueiden turvallisuuteen ja viihtyisyyteen vaikuttavia ilmiöitä ovat Helsingissä esimerkiksi puistoissa tapahtuva julkijuopottelu, häiritsevä käyttäytyminen, roskaaminen ja julkisella paikalla virtsaaminen. Myös kaupunkilaisille suunnatuista tutkimuksista on ilmennyt, että merkittävä osa ihmisistä kokee juuri juopuneet ihmiset, ympäristön epäsiisteyden ja julkisella paikalla virtsaamisen hyvin häiritseviksi asioiksi, joskin sukupuolella ja iällä on vaikutusta suhtautumiseen (Roivainen & Ruuskanen 2008). Vuoden 2008 juomatapatutkimuksen mukaan 46 % naisista ja 23 % miehistä sanoi pelänneensä päihtyneitä julkisilla paikoilla (Tapaturmakatsaus 2010).

Järjestyslain mukaan päihdyttävän aineen nauttiminen on kiellettyä yleisellä paikalla, joskin alkoholin nauttiminen puistossa on sallittua, mikäli siihen liittyvä oleskelu ja käyttäytyminen eivät estä kohtuuttomasti tai vaikeuta muiden oikeutta käyttää paikkaa. Ongelmat kärjistyvät usein siellä, missä viheralueita on käyttäjämäärään nähden vähän, kuten kantakaupungissa (ks. Case Sinebrychoffin puisto). Julkijuopottelu ja siitä aiheutuvat lieveilmiöt voivat estää muiden kaupunkilaisten mahdollisuutta käyttää kyseistä tilaa.

Omanlaisensa haasteet viranomaistoiminnalle asettavat verkkoyhteisöissä sovitut kokoontumiset, joilla ei ole virallista järjestäjää, eikä siten suunnitelmaa järjestyksenpidon tai siisteyden hoidon varalle. Voimassa oleva lainsäädäntö antaa kunnille vain vähän keinoja, joilla ne voivat hoitaa järjestystä alueellaan ja puuttua nopeasti paikallisiin turvallisuushaasteisiin.

Suomalaista juomakulttuuria on monessa yhteydessä kuvailtu humalahakuiseksi. On myös todettu, että eniten juovilla on korkeampi alkoholihaittojen riski, mutta suurin osa alkoholin aiheuttamista haitoista esiintyy alkoholia ns. kohtuullisesti käytettäessä. Haitat voivat ilmetä esimerkiksi tapaturmina, alentuneena työkyynä tai väkivaltaisuutena (Vastuullisen alkoholinkäytön... 2010). Kohtuukäyttäjien lukeutuu suurin osa suomalaisista ja myös heistä suurin osa juo ainakin satunnaisesti itsensä humalaan (Vastuullisen alkoholinkäytön... 2010).

Vaikeasti päihdeongelmaiset henkilöt ja mielenterveyspotilaat ovat ryhmiä, joita sekä järjestyksestä vastaavat poliisit että kaupungin pelastus-, terveys- ja sosiaaliviranomaiset kohtaavat päivittäisessä työssään. Päihdeongelmaisten henkilöiden osalta hoitoketjuissa on havaittu aukkoja, jotka liittyvät yhteistyösopimusten puutteeseen katkaisuhoidoista ylläpitävien tahojen välillä. Myös mielenterveyspotilaiden hoitoketjuissa on puutteita, jotka johtuvat osin salassapitosäännöksistä, osin eri ammattiryhmien yhteistyömuotojen puuttumisesta. Etenkin poliisit kohtaavat työssään mielenterveysongelmaisia, jotka saattavat olla sairautentunnettomia ja siten vaikeasti ohjattavissa palvelujen piiriin (Westerholm 2009).

- Kaupunki edistää kuntien mahdollisuutta puisto- ja katuemäntä tai isäntä -toimintaan siten, että kunnan palveluksessa olevalle viranhaltijalle voidaan antaa oikeus määrätä häiriökäyttäytymisestä ja roskaamisesta rangaistusluonteinen maksu pysäköintivirhemaksun tapaan.
- Poliisi valvoo järjestystä ja turvallisuutta erityisesti niillä alueilla, joilla esiintyy keskimääräistä enemmän katuväkivaltaa ja häiriökäyttäytymistä sekä puuttuu häiritsevään järjestyksellään vastaiseen alkoholin nauttimiseen yleisellä paikalla.
- Kaupunki kannustaa alkoholinkäytön ja siitä aiheutuvien haittojen vähentämiseen. Helsingin kaupunkilaisille kohdennetaan tiedotusta alkoholihaitoista ja järjestyksellään sisällöstä julkijuopottelun suhteen.
- Sosiaalivirasto, terveyskeskus ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri selkiyttävät vakavasti päihdeongelmaisen asiakkaan hoitoonohjausprosessia ja luovat yhteistyömal-

lin, joka mahdollistaa hoitoonohjauksen myös toisen tahon ylläpitämään katkaisuhoidon.

- Sosiaalivirasto, terveyskeskus ja poliisi selkiyttävät mielenterveyspotilaiden hoitoonohjaukseen liittyviä yhteistoimintakysymyksiä ja parantavat keskinäistä tiedonkulkuaan niiltä osin, kun salassapitosäännökset sen mahdollistavat.

Case 1. Sinebrychoffin puisto

Sinebrychoffin puisto on yksi esimerkki Helsingin kantakaupungin puistoissa, jonne nuoret kokoontuvat viettämään aikaa kesäiltoina. Puistossa seurusteluun on liittynyt päihteiden käyttöä, mikä osaltaan aiheuttaa häiriökäyttäytymistä, roskaamista ja etenkin naapurustoa häiritsevää ilta- ja yöaikaista melua.

Puiston turvallisuutta ja viihtyisyyttä on pyritty parantamaan asukasyhteistyötä lisäämällä häiriökäyttäytymiseen puuttamalla ja puiston fyysisiin rakenteisiin tehdyillä muutoksilla. Vuoden 2011 kesällä naapuruston nukkumarauhaa pystyttiin parantamaan etenkin siten, että puiston kastelujärjestelmä ajastettiin käynnistymään jo klo 22.30. Puistossa oli jo ennestään ilmaisia yleisökäymälöitä ja roska-astioita, joista viimeksi mainittuja kuitenkin lisättiin. Ongelmaksi on koettu lähinnä se, että puiston käyttäjät eivät siisti jälkiään lähtiessään ja tarpeilla käydään myös taloyhtiöiden pihalla ja lasten leikkipuistossa. Tilannetta on parannettu myös korottamalla leikkipuiston aitoja ja harventamalla istutuksia näkyvyyden lisäämiseksi.

Kesällä 2011 puistossa järjestettiin erilaisia kulttuuritapahtumia eri-ikäisille kaupunkilaisille ja myös asukkaita kannustettiin järjestämään toimintaa, joka lisäisi puiston viihtyisyyttä ja monipuolista käyttöä. Näin pyrittiin myötävaikuttamaan siihen, että puiston käyttötarkoitus muuttuisi piknik-juopottelupaikasta kaikille kaupunkilaisille avoimeksi puistoksi, jonka kulttuurihistoriallinen merkitys tiedostetaan.

Poliisi on kohdentanut puistoon näkyvää valvontaa etenkin viikonloppuisin. Puisto on ollut myös liikkuvaa nuorisotyötä tekevien toimijoiden (mm. Aseman Lapset, Palveluoperaatio Saapas) kohdealuetta.

Puiston turvallisuuden parantamisessa sen aitaaminen nähtiin vasta toissijaisena vaihtoehtona, sillä lähtökohtana on, että Helsingin puistot ovat avoimia kaikille. Puiston käyttöoikeuden rajoittaminen tiettyinä vuorokaudenaikoina edellyttäisi myös valvontaa, jonka järjestäminen yleiselle alueelle ei ole yksiselitteistä.

Tavoite 2. Turvallisuusnäkökulmat huomioidaan rakennetun ympäristön suunnittelussa ja ylläpidossa ja asukkaiden turvattomuuskokemusten alueelliset erot pienenevät

Kaupunkiympäristön fyysisillä ominaisuuksilla ja siisteydellä on vaikutusta mielikuvaan, joka jonkin alueen turvallisuudesta välittyy. Esimerkiksi roskainen ja sotkettu ympäristö voi vahvistaa mielikuvaa, että ympäristöä ei valvota, eikä siitä pidetä huolta. On myös havaintoja siitä, että merkit huolenpidon puutteesta voivat lisätä välinpitämättömyyttä ja ilkivaltaa entisestään. Ihmiset voivat myös välttää paikkoja, joista välittyy turvaton vaikutelma, jolloin myös luonnollinen valvonta vähenee.

Viimeisimmän, Helsingin kaupungin tietokeskuksen turvallisuustutkimuksen mukaan turvattomuuskokemukset ovat hitaasti vähenemässä, joskin asuinalueiden erot koetussa turvallisuudessa ovat suuret (Tuominen 2010). Sen lisäksi, että turvallisuus vaikuttaa yksilötasolla omalla asuin-

alueella liikkumiseen ja asumisviihtyvyyteen, vaikuttaa se laajemmin eri alueiden haluttavuuteen asuinpaikkana.

Myös väkivallanteoilla ja häiriökäyttäytymisellä on tapana keskittyä kaupunkitilassa pienille alueille, tiettyihin pisteisiin (hot spots). Koska etenkin väkivallanteot ovat yhteydessä päihteiden käyttöön, tapahtuu niitä erityisesti alueille, joissa liikkuu yöaikaan paljon ihmisiä. Toiseksi, koko kaupungin mittakaavassa tarkasteltuna väkivallanteot keskittyvät eri tavoin eri kaupunginosiin (Tuominen 1999).

Rikosten tilannetorjunnalla pyritään vähentämään rikostilaisuuksia ja vaikuttamaan rikosten tapahtumaympäristöön. Kameravalvonta on yksi keinoista, jolla kiinnijäämisriskiä voidaan lisätä, ja siten se voi paikallisesti myös ehkäistä rikosten syntymistä. Teknisten keinojen lisäksi turvallisuutta voidaan lisätä rakennetun ympäristön suunnittelulla, jolla luodaan puitteet ihmisten välisille kohtaamisille ja luonnolliselle valvonnalle. Miellyttävä ympäristö voi myös lisätä kiintymystä asuinalueeseen ja motivoida pitämään siitä huolta (Turvallisuus rakennetun... 2011).

- Kaupunki ja poliisi kartoittavat säännöllisin väliajoin rikosten, häiriökäyttäytymisen ja ilkivallasta aiheutuneiden onnettomuuksien kasaumapaikat (ns. hot spot -menetelmä). Kartoituksen perusteella tarkastellaan fyysiseen ympäristöön kohdistuvia muutostarpeita ja muita tarvittavia toimenpiteitä. Fyysistä ympäristöä muuttamalla voidaan esimerkiksi lisätä luonnollista valvontaa ja vaikeuttaa rikoksentekeä.
- Hallintokunnat korjaavat nopeasti vastuualueellaan olevan rikotun kaupungin omaisuuden ja ilkivallantekojen merkit. Valaistuksen laatuun ja määrään kiinnitetään erityistä huomiota pelottaviksi koetuissa paikoissa (mm. monet puistot ja alikulut), jotta niissä liikkumista ei välteltäisi.
- Kaupunkisuunnitteluvirasto lisää poikkihallinnollista yhteistyötä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa. Yhteistyön avulla poliisi voi välittää asiantuntijuuttaan rikosten tilannetorjunnan menetelmien hyödyntämiseksi ja pelastuslaitos onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi.
- Hallintokunnat tehostavat yhteistyötään roskaamisen ehkäisemiseksi ja välinpitämättömyyteen puuttumiseksi ja tiedottavat roskaamisen aiheuttamista kustannuksista. Yhteistyössä tulee huomioida olemassa oleva yleisen siisteyden edistämistä koordinoiva työryhmä.
- Kaupunki jatkaa yleisten alueiden kamerajärjestelmän kehittämistä ja selvittää mahdollisuudet tietokoneavusteisuuteen (automaattinen poikkeamatunnistus) ja uuden teknologian hyödyntämiseen kaupungin yleisten alueiden turvallisuuden ylläpidossa.
- Kaupunki selvittää mahdollisuudet lisätä järjestelmään liikuteltavia kameroita, joita voitaisiin käyttää joustavasti esimerkiksi suurtapahtumien yhteydessä.

Tavoite 3. Aiempaa useammalla alueella on asukkaiden yhteisöllisyyttä ja omaa vastuuta tukevia yhteistyömuotoja, joilla voidaan vaikuttaa turvallisuuteen ja lisätä asukkaiden ja viranomaisten vuoropuhelua

Kaupunkiympäristön turvallisuuden parantamisen näkökulmasta on tärkeää, että ihmiset tuntevat olevansa osa kaupunkiaan eivätkä tunne perusteetonta pelkoa kanssaihmiä kohtaan. Kokemukset kaupungin tai oman asuinalueen turvallisuudesta ja viihtyisyydestä perustuvat paitsi omiin kokemuksiin ja havaintoihin, myös toisen käden tietoon. Kaupunkilaisten osallisuutta vahvistamalla voidaan lisätä tietoa lähiympäristön turvallisuuteen liittyvistä asioista ja toisaalta asukkaita kuulemalla viranomaisten tieto alueen turvallisuudesta lisääntyy.

Viranomaiset eivät aina tavoita etnisiä vähemmistöjä ja maahanmuuttajia perinteisillä kyselyillä ja kuulemisella, vaan tarvitaan erityisiä toimenpiteitä, kuten jalkautumista asuinalueelle (Etnis-

ten vähemmistöjen... 2009). Myöskään tietokeskuksen kolmen vuoden välein tekemät turvallisuustutkimukset eivät tavoita heikosti suomen kieltä taitavia helsinkiläisiä. Maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseksi on huolehdittava siitä, että Helsinkiin asettuneilla on riittävästi tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta.

Asukkaiden yhteistyötä edistävää toimintaa on jo olemassa, mutta sen edelleen kehittäminen on tarpeen. Vaikka asukkaiden yhteistyötä ei mielletäisikään turvallisuutta lisääväksi tai rikoksia ehkäiseväksi toiminnaksi, sillä voi silti olla asuinalueen rikosriskiä vähentäviä vaikutuksia. Naapuriyhteistyön lähtökohtana ei pidäkään olla välttämättä asuinalueen ongelmat kuten rikollisuus, vaan yhteisöllisyyden ja viihtyisyyden lisääminen (Järg-Tärno 2010). Kaupunki voi tukea asukasyhteistyötä, mutta asukkaiden aloitteellisuus on tärkeää, koska silloin asia koetaan omaksi ja toimenpiteisiin ollaan sitoutuneita.

- Kaupunki järjestää säännöllisen turvallisuusaiheisen asukasfoorumin, jotta eri alueilla asuvien turvallisuushuolet tulisivat helpommin viranomaisten tietoon ja asukkaat saisivat tietää, mitä turvallisuuden parantamiseksi ollaan tekemässä.
- Asukkaita konsultoidaan paikallisessa turvallisuusyhteistyössä hyödyntäen aiemmista, asukkaiden osallisuuden lisäämiseen pohjautuvista hankkeista (turvallisuuskävelyt, kerrokartalla-vuorovaikutuspalvelu) saatuja kokemuksia.
- Heikosti suomen kieltä taitavat maahanmuuttajat huomioidaan, kun tutkitaan helsinkiläisten turvallisuuden tunnetta ja rikoksen uhriksi joutumista.
- Helsinkiläisille maahanmuuttajille suunnataan tiedotusta suomalaisesta yhteiskunnasta oikeuksineen ja velvolluuksineen, joka auttaa uuteen maahan ja kotikaupunkiin asettumisessa. Tiedotuksessa tulee hyödyntää monipuolisia tiedotuskanavia siten, että myös lukutaidottomat ja Internetiä vähän käyttävät henkilöt huomioidaan. Tiedotuksessa tulee huomioida olemassa oleva, valtion viranomaisten antama ohjeistus ja tiedotus Suomeen muuttaville.

2.2 Liikkumisen ja joukkoliikenteen turvallisuus

Tavoite 4. Kaikki matkustajat voivat tuntea olonsa turvalliseksi ja välttyä häirinnän ja väkivallan kohtaamiselta

Helsingissä on laaja kirjo eri joukkoliikennevälineitä, sillä paikasta toiseen pääsee siirtymään linja-autolla, raitiovaunulla, metrolla, lähijunalla ja lautalla. Matkustajien kannalta oleellista on, että koko matkaketju eri vaiheineen (odottaminen, matkustaminen, siirtyminen) on turvallinen.

Tietokeskuksen tutkimuksen mukaan joukkoliikenteen koettu turvallisuus parantui Helsingissä hieman vuosien 2006 ja 2009 välillä, joskin muutokset olivat pieniä (Tuominen 2010). Linja-auto ja raitiovaunu koetaan ilta-aikaan turvallisemmaksi liikkumismuodoksi kuin paikallisjuna ja metro. Linja-autossa ja raitiovaunussa kuljettaja on samassa tilassa matkustajien kanssa, kun taas raideliikenteessä kuljettaja on poissa matkustajien välittömästä läheisyydestä.

Matkustajiin kohdistuvia varkauksia ja näpistyksiä on raportoitu tapahtuvan keskeisillä asemilla ja raideliikenteessä. Asiasta on ryhdytty tiedottamaan matkustajia, jotta he osaisivat varautua niihin pitämällä omaisuudestaan huolta. Matkustajiin kohdistuu joukkoliikennevälineissä omaisuusrikosten lisäksi muun muassa sanallista häirintää, väkivaltaa tai sillä uhkailua. Liikenne- ja viestintäministeriön tutkimusraportin mukaan matkustajat kokevat joukkoliikennevälineissä tapahtuvan alkoholinkäytön ja siitä aiheutuvan häiriköinnin turvattomuutta lisäävänä tekijänä ja alkoholin käyttöön toivotaan puututtavan nykyistä tiukemmin (Turvallisuuden merkitys... 2005).

Joukkoliikennettä käyttävien turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta on pyritty kohentamaan erilaisin toimenpitein, kuten parantamalla turvallisuustiedotusta, asentamalla kattavat valvontajärjestelmät ja mahdollistamalla nopea yhteys valvontakeskukseen. Metrossa ja VR:n lähiliikenteessä kiertää järjestyksenvalvoja vartijoiden lisäksi ja myös keskustassa sijaitseissa linja-autoterminaaleissa, kuten Elielinaukiolla, toimii järjestyksenvalvoja. Tallinnanaukiolla, joka sijaitsee vilkasliikenteisien Itäkeskuksen metroaseman ja linja-autoterminaalien vieressä, toimii myös järjestyksenvalvoja poliisin apuna ja ohjauksessa (ks. Case Tallinnanaukio).

- Liikennelaitos hakee lupaa asettaa järjestyksenvalvoja raitiovaunuihin ja HSL linja-autoihin. Kaikissa joukkoliikennevälineissä häiriötilanteisiin, tupakointiin ja alkoholin käyttöön puututaan matalalla kynnyksellä.
- HSL yhteistyössä muiden joukkoliikennetoimijoiden kanssa parantaa keskeisten joukkoliikenneasemien turvallisuusympäristöä muun muassa vartiointin avulla.

Case 2. Tallinnanaukio

Helsingin Itäkeskuksen kauppakeskuksen edustalla sijaitsevalla Tallinnanaukiolla on ollut järjestyksenpitoon liittyviä ongelmia yli kymmenen vuoden ajan. Ongelmia ovat havainneet alueella asioivat ja liikkuvat ihmiset sekä liikkeenomistajat. Poliisi on yrittänyt rauhoittaa aluetta vuosittain tehostetulla valvonnalla, mutta sen hyöty on jäänyt usein lyhytaikaiseksi.

Helsingin poliisilaitos antoi kesällä 2010 Kauppakeskus Itäkeskus Oy:lle järjestyslain mukaisen luvan järjestyksenvalvojan asettamiseksi Tallinnanaukiolle määräajaksi. Poliisi vastaa edelleen Tallinnanaukion järjestyksestä ja turvallisuudesta ja järjestyksenvalvojat toimivat poliisin ohjauksessa ja apuna. Poliisi ja järjestyksenvalvojat suorittavat valvontaa yhdessä päivittäin. Kauppakeskus, Tallinnanaukio ja metron sisäänkäyntien edustat muodostavat sekä rakenteellisesti että koko alueen järjestyksenvalvonnan kannalta yhtenäisen kokonaisuuden.

Kauppakeskuksen vartiointiliikkeen vartijoiden turvatoiminnan laajentaminen Tallinnanaukiolle on ollut esillä useaan otteeseen. Ongelmana on ollut aukion määrittely yleiseksi torialueeksi, jolloin on tulkittu, että järjestyksenvalvoja ei saa sinne asettaa. Järjestyslaissa (22 § 612/2003) kuitenkin todetaan, että poliisilaitos voi antaa paikan tai kulkuneuvon ylläpitäjän tai haltijan hakemuksesta luvan asettaa muun muassa terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen, kauppakeskukseen, liikenneasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvon järjestyksenvalvoja ylläpitämään poliisin tai rajavartiolaitoksen apuna järjestystä ja turvallisuutta, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää. Lisäksi järjestyksenvalvojen asettamiseen oikeuttavassa luvassa järjestyksenvalvojen toimialue on rajattava siinä tarkoitettujen paikkojen alueelle tai kulkuneuvon ja tarvittaessa niiden välittömään läheisyyteen.

Poliisin tilastojen valossa Tallinnanaukion tilanne on rauhoittunut järjestyksenvalvojen asettamisen jälkeen. On kuitenkin viitteitä myös siitä, että ongelmat voivat pirstaloitua muille alueille, kun niihin pureudutaan yhdessä paikassa. Hallintokeskuksen turvallisuus- ja valmiusyksikön syksyllä 2010 tekemään kyselyyn vastanneet, Tallinnanaukion välittömässä läheisyydessä toimivat tahot näkivät järjestyksenvalvojen läsnäolon pääosin hyödyllisenä ja toivoivat ratkaisun olevan pysyvä.

Tavoite 5. Joukkoliikennehenkilöstö voi tehdä työtään altistumatta häirinnälle ja väkivallalle

Työturvallisuuslain 2 luvun 8 §:n mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä (Työturvallisuuslaki 738/2002). Työsopimuslain 2 luvun 3 §:n mukaan työnantajan on huolehdittava työturvallisuudesta työntekijän suojelemiseksi tapaturmilta ja terveydellisiltä vaaroilta niin kuin työturvallisuuslaissa säädetään (Työsopimuslaki 55/2001). Työolosuhteet on järjestettävä siten, että väkivallan uhka ja väkivaltatilanteet ehkäistään mahdollisuuksien mukaan ennakolta. Työnteon turvallisuuteen on kiinnitettävä huomiota, jotta ala pysyy kilpailukykyisenä ja joukkoliikenteen käytettävyyden vetovoima säilyy.

Ammattiryhmistä etenkin linja-autonkuljettajat ovat huolissaan työssä kohdatusta väkivallasta, sillä he ovat läheisimmässä kontaktissa matkustajiin. Eri linja-autoliikennöitsijät ovat keränneet työntekijöiden kirjaamia poikkeamatilastoja. Jatkossa poikkeamat tallentuvat myös hätäpainikkeilla kutsutun vartijan raporttiin ja vartiointiliikkeen tilastoihin. Vartiointia on myös lisätty keskeisillä asemilla, ja lisäksi linja-autonkuljettajat saavat asiakaspalvelu- ja turvallisuuskoulutusta.

Myös raitiovaunukuljettajat kohtaavat toisinaan väkivaltaa työssään. Raitiovaunukuljettajalla on käytössään yhteys, jonka avulla kuljettaja saa lähetettyä avunpyynnön raitioliikenteen valvomoon. Raitiovaunuissa on usein myös valvontakamera ja iltaisin raitiovaunuihin jalkautuu vartijoita. Metron ja lähijunien kuljettajat sen sijaan kokevat vähiten häiriköintiä ja väkivallan uhkaa, sillä heidän työpisteensä ei sijaitse matkustajien välittömässä läheisyydessä. Metron, lähijunan tai raitiovaunun paikantaminen on jo nykyisellään tehokasta hätätilanteen sattuessa, mutta linja-auton paikantamisteknologiaa kehitetään.

Lipuntarkastajat kiertävät eri liikennevälineissä tarkastamassa, että matkustajilla on matkaan oikeuttava, voimassa oleva lippu. Lipuntarkastajiin kohdistuu aggressiivista käyttäytymistä noin joka kolmas päivä. Aina uhkaava tilanne ei vaadi päihtymystä, vaan se voi tulla täytenä yllätyksenä. Alkoholilla on kuitenkin suuri osuus uhkaaviin tilanteisiin ja päihtyneenä kynnyksenä häiritsevään käyttäytymiseen on madaltunut. Matkustajan väkivaltainen käytös lipuntarkastajaa kohtaan on tiiviissä yhteydessä liputta matkustamiseen. Alkoholin vaikutuksen alaisena oleminen usein johtaa siihen, ettei matkalippua osteta. Liputta matkustamisella, alkoholilla ja lipuntarkastajan turvallisuudentasolla on täten kiinteä yhteys.

Joukkoliikenteen turvallisuutta voidaan edistää myös matkustajiin kohdistuvalla viestinnällä, jossa voisi korostaa joukkoliikenteen sujuvuuden paranevan, kun joukkoliikennehenkilöstölle annetaan työrauha. Olisi myös tärkeää muistuttaa alkoholin nauttimisen olevan kielletty joukkoliikennevälineissä.

- HSL antaa linja-autoliikenteen kilpailuttamisessa lisäpisteitä sisätilan tallentavasta valvontakamerajärjestelmästä. Linja-autoliikenteen kilpailuttamisessa kuljettajien turvaohjaamo on määrätty pakolliseksi uuteen kalustoon ja jatkossa myös nykyiseen kalustoon toteutetaan muutoksia.
- Liikennelaitos, HSL, VR ja liikennöitsijät kannustavat joukkoliikennehenkilöstöä raportoimaan jatkuvasti kaikista uhkaavista tilanteista vertailukelpoisen tilastointimenetelmän avulla tai tarpeen vaatiessa poliisille. Turvallisuustoimien vaikuttavuuden selvittämistä varten on oltava kattavat tilastot kaikista eri kulkuvälineissä tapahtuneista välikohtauksista.
- HSL käynnistää joukkoliikennehenkilöstölle suunnatun turvallisuuskyselyn joukkoliikenteen turvallisuusstrategiatyöryhmän puitteissa.
- HSL kehittää yhteisen uhkaavien tilanteiden menettelytapaohjeen joukkoliikenteen turvallisuusstrategiatyöryhmän puitteissa.

Tavoite 6. Yleinen viihtyvyys joukkoliikennevälineessä, asemalla ja pysäkillä paranee

Ilkivalta vähentää yleistä viihtyvyyttä ja lisää turvallisuuden tunnetta. Usein tavattuja ilkivalan muotoja kulkuneuvoissa ovat penkin vahingoittaminen, graffitit ja viestien raaputtelu ikkunoihin. Asemilla ja pysäkeillä sen sijaan yleisiä ovat omaisuuden vahingoittaminen ja tuhopoltot. Ilkivallan jäljet on syytä korjata nopeasti, sillä epäsiisti ympäristö itsessään ruokkii ilkivaltaa. Myös valvonnalla, valaistuksella ja hyvällä näkyvyydellä on suora vaikutus ilkivallan määrään. Poliisin tilastojen mukaan eniten ilkivaltaa on raportoitu tapahtuvan raideliikenteessä, joka kattaa sekä metro-, raitiovaunu- että lähijunaliikenteen. Tapausten raportoinnissa olisi hyödyllistä, mikäli eriteltäisiin tarkemmin, missä rikos on tapahtunut.

Pysäkeillä ja asemilla kulkuvälineen odottaminen koetaan etenkin ilta- ja yöaikaan paikoin turvattomaksi. Poliisin tilastoissa on usein ilmoituksia pahoinpitelyistä asemilla. Joukkoliikennehenkilöstö on huolestunut asema-alueiden turvallisuudesta etenkin viikonloppuöisin alkoholikäytön lisääntyessä. Asiaan tulee helpotusta, kun yövuorot siirretään lähtemään vartioidusta Kampin terminaalista, jonne pääsy edellyttää matkalipun hankkimista etukäteen. Helsingin keskustassa on suuremmissa linja-autoterminaleissa aloitettu vartiointi viikonloppuöinä. Liikennöitsijöiden toiveissa on kameravalvonnan lisääminen.

- HSL selvittää tahot, jotka ovat vastuussa asemien siisteyden ylläpitämisestä ja mahdollisten ilkivallan jälkien korjaamisesta.
- Kaupunki yhteistyössä poliisin ja HSL:n kanssa selvittää mahdollisuudet kameroiden tehokkaampaan hyödyntämiseen keskeisillä liikenneasemilla joukkoliikenteen turvallisuuden parantamiseksi.
- Pelastuslaitos ottaa liikenneasemat yhdeksi valvonnan painopistealueeksi. Valvonta toteutetaan auditoivalla palotarkastusmallilla¹, jonka avulla arvioidaan ja kehitetään liikenneasemien turvallisuuskulttuuria.

Tavoite 7. Joukkoliikenteen turvallisuustilanteen suuntausten tulee olla mitattavissa, jotta voidaan seurata turvallisuustilanteen kehitystä

Joukkoliikenteen turvallisuustilanteen kehitystä voidaan tarkkailla parhaiten vertaamalla poliisille tulleiden ilmoitusten, joukkoliikennehenkilöstön ja vartijoiden kirjaamien välikohtausten määriä aiempiin vuosiin. Tällä hetkellä keskenään vertailukelpoista tietoa ei kuitenkaan ole saatavilla. Eri liikennevälineiden tilastoja on vaikea verrata keskenään, sillä tiedonkeruutavat ovat erilaisia. Liikennevälineillä on myös erilaiset turvallisuuslähtökohdat, mikä tekee vertailusta haastavaa. Eri liikennevälineiden tilastointimetodien yhtenäistäminen on tarpeen, jotta häiriötilanteista raportoitaisiin jatkossa tavalla, joka mahdollistaisi vuosikohtaisen vertailun. Näin kyettäisiin toteamaan, ovatko turvallisuustoimet aiheuttaneet muutoksia turvallisuustilanteessa.

Yksi joukkoliikenteen turvallisuustilanteesta kertova mittari on matkustajien kokemus turvallisuuden tunne eri liikennevälineissä päivä- ja yöaikaan. Kun matkustajien koettua turvallisuuden tunnetta kartoitetaan säännöllisin väliajoin, voidaan selvittää, onko tehdyillä toimenpiteillä ollut vaikutusta joukkoliikenteen houkuttelevuuteen ja mielikuvaan matkustamisen turvallisuudesta.

Rikostilastot ovat hyvä apu turvallisuustilanteen seurannassa, mutta rikosentekopaikaksi on saatettu merkitä kulkuvälineen sijasta osoite, missä kulkuneuvo kulloinkin sijaitsee. Tarvitaan

---

¹ Tarkastusmallissa käsitellään valvontakohteiden turvallisuusjohtamista, riskienhallintaa, turvallisuuteen liittyviä asiakirjoja ja ohjeita, rakenteellista turvallisuutta, teknisiä turvallisuusjärjestelmiä ja turvallisuusviestintää.

tarkemmin kirjattua tilastointia, jossa eriteltäisiin, mikä joukkoliikenneväline on kyseessä ja onko häiriköinnin kohteeksi joutunut joukkoliikennehenkilöstöä vai matkustajia.

- HSL kehittää joukkoliikennevälineille yhtenäisen ja vertailukelpoisen tilastointikäytännön.
- HSL sisällyttää joukkoliikenteen käyttäjille suunnattuun vuosittaiseen asiakastytyväisyyskyselyyn turvallisuuteen liittyvän osion, jonka perusteella voidaan muodostaa yleiskuva matkustajien turvallisuuden tunteesta.
- Joukkoliikennetoimijat, poliisi ja vartiointiliikkeet pyrkivät erittelemään tarkemmin joukkoliikennevälineissä tapahtuneet välikohtaukset.

Tavoite 8. Kuntien osallistuminen liikennevalvontatyöhön omalla alueellaan mahdollistetaan

Kaupunki on hankkinut poliisiin käyttöön nopeusvalvontalaitteita, joiden avulla voidaan ehkäistä liikennerikoksia. Tämänhetkisen lainsäädännön mukaan kunnilla ei ole mahdollisuutta osallistua alueellaan tapahtuvaan automaattiseen liikennevalvontaan poliisin tukena, vaan valvonta on poliisin vastuulla. Olisi kuitenkin perusteltua, että kunnat voisivat automaattisen valvonnan keinoin parantaa liikenneturvallisuutta ja valvoa liikennekäyttäytymistä rajojensa sisällä.

Kunnallista kameravalvontaa olisi aluksi tarkoituksenmukaista painottaa keskustaan, jossa onnettomuustiheys on suurin ja muiden liikenneturvallisuustoimenpiteiden toteuttaminen vaikeaa. Nykyisin automaattisessa liikennevalvonnassa käytetään pääosin siirrettävää kalustoa. Kiinteitä kameralaitteita asennetaan etupäässä keskustan sisäänajoosuihin.

- Kaupunki edistää kuntien mahdollisuutta osallistua alueellaan tapahtuvaan automaattiseen liikennevalvontaan poliisin tukena siten, että kunnallisella viranomaisella olisi oikeus suorittaa kameroin liikennevalvontaa sekä ylinopeuksien ja linja-autokaistojen käytön valvontaa ja lähettää postitse ajoneuvon haltijalle niin sanottu ehdollinen rikesakko.

2.3 Yritysten toimintaympäristön ja asioimisen turvallisuus

Tavoite 9. Kaupunki tiivistää turvallisuusyhteistyötä elinkeinoelämän kanssa

Motivoitunut ja turvallisuustietoinen henkilöstö on tärkeä osa yrityksen palvelua ja kokonaisuutena turvallisuutta. Turvallisuusasioiden säännöllinen käsittely henkilökunnan kanssa lisää turvallisuustietoisuutta ja sitouttaa yrityksen turvallisuuskulttuuriin. Työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksien parantaminen turvallisuuskoulutuksella auttaa kiinnittämään huomiota työntekijöiden arjessa kohtaamiin turvallisuuden puutteisiin ja kehittämään turvallisuutta (Monitoimitilojen turvallisuuden parantaminen 2011).

Yrittäjillä tulisi olla nykyistä parempi tietoisuus turvallisuusasioista jo yrityksen perustamisvaiheessa. Tieto siitä, mitä yrittäjä voi itse tehdä turvallisuuden parantamiseksi ja mitkä asiat kuuluvat toisille toimijoille, on osin vaillinnaista ja aiheuttaa epäselvyyksiä. Yrityksen toiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää tunnistaa riskit jo ennalta ja hallita niitä. Tilannetta voidaan parantaa koulutuksella ja turvallisuusviestintää kehittämällä.

Kun toimintaan ja toimintaympäristöön liittyvät riskit tunnetaan, niitä voidaan ehkäistä omalla toiminnalla. Pelastussuunnitelmat ovat keskeinen yrityksen omatoimisen varautumisen työväline. Pelastussuunnitelman tarkoitusta ei ole kuitenkaan aina ymmärretty tai suunnitelma laaditaan vain siksi, että se on lakisääteinen vaatimus (Pelastuslain uudistamisen... 2008). Pelastussuunnitelmista tulisi myös tiedottaa asianomaisen rakennuksen tai muun kohteen työntekijöille ja henkilöille, joiden on osallistuttava suunnitelman toimeenpanoon.

Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä turvallisuusasioita hoitaa usein toimitusjohtaja tai jokin toinen henkilö omien tehtäviensä ohella, mutta henkilöt ovat harvoin saaneet koulutusta turvallisuustehtävänsä. Välitettävää tietoa on runsaasti, mutta myös tietoa tarvitsevia on paljon, koska työntekijöiden vaihtuvuus alalla on suurta (Monitoimitilojen turvallisuuden parantaminen 2011). Tarvetta on sekä tietoisuutyyppiselle että pidempikestoiselle koulutukselle. Yritysten pelastussuunnitelmien laadinta on oma koulutusaiheensa.

Viranomaisten suorittama tarkastustoiminta erilaisten turvallisuutta vaarantavien riskien osalta perustuu kunkin viranomaisen toimialaan liittyvään lainsäädäntöön. Elinkeinoelämän näkökulmasta viranomaistarkastuksia tehdään osin hajanaisesti, tehottomasti tai epäyhtenäisin vaatimuksin. Tarkastustoiminta ja -käytännöt ovat osittain erilaisia eikä viranomaisten poikkihallinnollista yhteistyötä ole näiltä osin määritelty (Neljä kertomusta... 2008).

- Talous- ja suunnittelukeskus yhdessä hallintokeskuksen kanssa selvittää, miten olemassa olevia kaupungin alueella toimivia yritys- ja elinkeinoelämän yhteistyöryhmiä voitaisiin hyödyntää kaupungin ja elinkeinoelämän välisen turvallisuusyhteistyön tehostamiseksi ja yritysten toimintaympäristöjen turvallisuuden parantamiseksi.
- Kaupungin elinkeinopalvelu tehostaa turvallisuustiedotusta yhdessä muiden yrityskehittämisen toimijoiden kanssa. Turvallisuustiedottaminen otetaan mukaan myös YritysHelsingin toimintaan, joka on suunnattu aloittaville yrittäjille.
- Kaupungin elinkeinopalvelu pyytää järjestöjä ja yhteistyökumppaneita nimeämään turvallisuustiedottamisesta vastaavat henkilöt, jotta kaupungilta tuleva turvallisuuteen liittyvä tieto tavoittaisi oikeat tahot.
- Kaupunki toimii valtakunnallisten ja kaupungin alueella toimivien elinkeinoelämän järjestöjen kumppanina etenkin pienille ja keskisuurille yrityksille suunnatun turvallisuuskoulutuksen järjestämisessä. Kaupunki kutsuu lisäksi Helsingin poliisilaitoksen yhteistyöhön, jotta turvallisuuskoulutuksessa voitaisiin huomioida myös rikosturvallisuus.
- Kaupunki selvittää sen omien ja muiden viranomaisten toteuttamien lakisääteisten, yrityksiin kohdistuvien tarkastusten sisällöt, jotta tarkastukset voidaan paremmin sovittaa yhteen ja päällekkäisyydet poistaa.

Tavoite 10. Asiakkaat kokevat kauppa- ja ostoskeskukset turvallisina asioimispaikkoina

Yritysten toimintaympäristön turvallisuus on välttämätöntä niin yrittäjille kuin asiakkaillekin. Henkilökunta haluaa työskennellä turvallisessa ympäristössä ja asiakkaat asioida sellaisissa liikkeissä, joissa ja joiden ympäristössä kokevat olonsa turvallisiksi ja joiden toiminnan voi mieltää luotettavaksi. Riskien toteutuminen voi johtaa liiketoiminnan häiriöihin ja maineen heikkenemiseen, jotka vähentävät asiakasmääriä ja siten myös yritysten kannattavuutta (Järvinen & Heinonen 2010).

Kauppa- ja ostoskeskusten haasteena on samassa kiinteistössä toimivien yritysten ja muiden toimijoiden suuri lukumäärä. Toimijoilla ei välttämättä ole yhtenäisiä turvallisuudenhallintajärjestelmiä, toimintatapoja, koulutuksia tai ohjeistuksia. Yritykset voivat myös suhtautua turvallisuuskäytäntöihin eri tavoin, jolloin turvallisuuskulttuurissa on eroja saman kiinteistön alueella (Monitoimitilojen turvallisuuden parantaminen 2011).

Kauppa- ja ostoskeskusalueina ymmärretään tässä yhteydessä myös niiden välitön lähialue, jossa voi ilmetä onnettomuuksia, rikoksia ja häiriöitä. Monitoimitilojen turvallisuuden parantamista käsitellen työryhmän mukaan häiriökäyttäytyminen on tyypillinen turvallisuuteen vaikuttava tekijä monitoimitiloissa (Monitoimitilojen turvallisuuden parantaminen 2011). Turvallisuuteen vaikuttavat myös yleisötapahtumat, joita joko tiloissa tai niiden läheisyydessä järjestetään. Tulipalot ja ampumistapaukset ovat esimerkkejä varautumisesta edellyttävistä erityistilanteista, jotka voivat olla todennäköisyydeltään pieniä, mutta vaikutuksiltaan suuria.

- Kaupunki yhdessä asianomaisten yritysten kanssa jatkaa turvallisuusverkostojen luomista niihin kauppa- tai ostoskeskuksiin, joissa on ilmennyt turvallisuuteen liittyviä haasteita tai tarpeita yhteistyön tehostamiselle (ks. Case 3). Yhteistyö ennaltaehkäisee turvallisuusongelmien ja vaaratilanteiden, kuten onnettomuuksien ja tapaturmien, syntymistä ja auttaa toimimaan yhdessä akuutimpien tilanteiden sattuessa.
- Pelastuslaitos ottaa kauppa- ja ostoskeskukset yhdeksi valvonnan painopistealueeksi. Valvonta toteutetaan auditoivalla palotarkastusmallilla, jonka avulla arvioidaan ja kehitetään kauppa- ja ostoskeskusten turvallisuuskulttuuria.

Case 3. Malmin ja Vuosaaren kauppakeskusalueiden turvallisuusverkostot

Helsingissä sijaitsee 16 kauppakeskusta, joihin myös Kauppakeskus Malmin Nova ja Vuosaaren Columbus lukeutuvat. Malmilla kauppakeskuksen yhteydessä on juna-asema ja Vuosaarissa puolestaan metron pääteasema.

Huoli häiriökäyttäytymisestä ja jatkuva ilkeävalta olivat lähtökohtana molemmissa kauppakeskuksissa turvallisuusverkostojen luomiselle. Toimijat näkivät, että alueilla tarvitaan tehokkaampaa yhteistyötä turvallisuuden parantamiseksi, mutta käytännön toimiin pääseminen oli haasteellista, kun vetovastuu ei kuulu kenellekään. Haastetta yritettiin ratkoa pienillä, kaupungin kokoon kutsumilla kokouksilla, joissa kaupunki on toiminut välittäjänä eri toimijoiden välillä.

Malmilla järjestetyn verkoston tuloksena päädyttiin esittämään, että kaupunkisuunnitteluviraston johdolla selvitetään rakenteelliset ratkaisut kauppakeskusiinteistöjen osittaiseen yöaikaiseen sulkemiseen. Tällä vähennettäisiin ilkeävaltaa yrittäjien sekä kaupungin omaa omaisuutta kohtaan sekä mahdollisesti pienennettäisiin väkivaltarikosten uhkaa. Kaupunkisuunnitteluviraston selvitys asiasta on kesken tätä suunnitelmaa kirjoitettaessa.

Vuosaarissa puolestaan on järjestetty nuorille tilaisuus, jossa esiteltiin rakentavampaa tekemistä kauppakeskusalueella aikaansa viettäville nuorille. Myös kauppakeskuksen yhteydessä olevan pysäköintihallin (kaupungin omistama Mosaiikkitorin Pysäköintilaitos Koy) rappukuilun siivousta ja valvontaa tehostettiin ilkeävallan vähentämiseksi. Pysäköintilaitos päädyttiin sulkemaan toistaiseksi siellä tapahtuneiden ajoneuvojen tuhopolttojen vuoksi. Kauppakeskuksen sekä kaupungin omistaman Palvelukeskus Albatross Oy:n vartiointisopimukset neuvoteltiin uudelleen, jolloin alueen valvontaa voitiin tehostaa.

Tavoite 11. Kaupungin toimipisteissä on turvallista asioida ja työskennellä eri vuorokaudenaikoina

Kaupungin toimipisteiden asioimisympäristön turvallisuus on yksi palvelun laadun perusedellytyksistä, eli sen tulisi olla turvallinen sekä asiakkaille että henkilökunnalle. Häiriökäyttäytyminen, uhkailu tai epäasiallinen käytös esimerkiksi terveyden- tai sosiaalipalvelujen toimipisteissä voi synnyttää muissa asiakkaissa turvattomuutta ja nostaa kynnystä käyttää julkisia palveluja (Katuväkivallan ehkäisy ja vähentäminen -työryhmän raportti 2010).

Häiritsevä käyttäytyminen on järjestyslain (612/2003) nojalla kiellettyä ja uhkaaminen on rikollinen teko. Järjestyslain mukaan poliisi voi paikan haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen järjestyksenvalvojia ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta poliisin apuna. Muissa kaupungin toimipisteissä voi toimia vartijoita, jotka valvovat ensisijaisesti omaisuutta.

Kaupungin virastot ja laitokset vastaavat menettelytapaohjeiden laatimisesta uhkaavia tilanteita varten ja niiden tulee myös nimetä vastuuhenkilö em. tilanteisiin. Virastoilla ja laitoksilla on kuitenkin nykyisellään hyvin erilaiset valmiudet menettelytapaohjeiden laatimiseen, eikä niiden tekemiseen ole ohjeistusta. Kokonaiskuvan saamiseksi ja kehityssuuntien tunnistamiseksi tulisi olla nimettyä taho, joka vastaa tilanteen seurannasta koko kaupungin osalta.

- Henkilöstökeskus ohjeistaa virastoja ja laitoksia tekemään menettelytapaohjeet kaupungin viranhaltijoihin ja työntekijöihin kohdistuvien uhka- ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisemiseksi. Hallintokeskus seuraa uhka- ja väkivaltatilanteiden määrää ja laatua koko kaupungin osalta henkilöstökeskuksen keräämien tietojen avulla ja koordinoi mahdollisia toimenpiteitä ongelmiin puuttumiseksi.

2.4 Kaupungin virastojen ja liikelaitosten turvallisuusasioiden koordinaatio

Tavoite 12. Kaupungin virastojen ja liikelaitosten turvallisuusasioihin liittyvää yhteistyötä kehitetään

Kaupungin virastojen ja liikelaitosten oman toiminnan turvallisuus on yksi palvelun laadun perusedellytyksistä sekä asiakkaille että henkilöstölle. Organisaatioturvallisuuden osa-alueiden (ks. myös sivu 7) osalta ainoastaan työturvallisuuden, pelastustoiminnan ja valmiussuunnittelun keskitetty ohjaus- ja tukivastuu on määritelty. Tämä aiheuttaa sen, että muilta turvallisuuden osa-alueilta kaupungin virastot ja liikelaitokset ovat turvallisuustoiminnoissaan eri tasoilla. Turvallisuuden eri osa-alueiden hallinta ja varmistaminen on osa riskienhallintaa, jonka avulla varmistetaan asetettujen tavoitteiden saavuttaminen ja talousarvion toteutuminen puuttumalla uhkaaviin tekijöihin jo ennakolta (Helsingin kaupunginhallitus 14.11.2011). Talous- ja suunnittelukeskus tukee virastoja ja liikelaitoksia riskienhallinnan toteuttamisessa sekä arvioi riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tilaa ja kehittämistarpeita.

- Hallintokeskus selvittää tarpeet ja mahdollisuudet tehostaa turvallisuus- ja valmiusyksikön toimintaa kaupungin eri toimijoiden turvallisuustoiminnan yhteensovittamisessa, yhtenäistämässä sekä tukemisessa.
- Hallintokeskus käynnistää säännönmukaisen yhteistyön ja yhteydenpidon virastojen ja liikelaitosten turvallisuustoiminnan kehittämistä vastaavien henkilöiden kanssa hyödyntäen nykyisiä työturvallisuuden, valmiussuunnittelun, pelastuspalvelun ja riskienhallinnan yhteistyöverkostoja ja vastaavia.

3 Tavoitteista toiminnaksi

3.1 Toimeenpano

Turvallisuustyö on osa kunnan normaalia toimintaa, joka tukee kaupungin strategiassa asetettuja tavoitteita. Jokaiselle turvallisuussuunnitelmassa esitetylle toimenpiteelle on määritelty vastuutaho, joka huomioi toimenpiteet talous- ja toimintasuunnitelmissaan ja vastaa niiden toteuttamisesta (liite 1). Lisäksi jokaisen toimenpiteen kohdalle on määritelty kumppanit, jotka osallistuvat toimenpiteen toteutukseen tai esimerkiksi toimenpiteeseen liittyvään tiedonkeruuseen.

Turvallisuustyöllä voidaan nähdä olevan positiivinen merkitys kaupungin talouteen ja tuottavuuteen, mikäli turvallisuussuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet vähentävät esimerkiksi rikoksista, häiriöistä ja onnettomuuksista aiheutuvia kustannuksia. Ennalta estävän työn kustannukset kohdistuvat usein eri taholle kuin työstä saatavat säästöt. Turvallisuustyön ohjausvastuuta sel-

kiyttämällä voidaan myös vähentää eri hallintokunnissa mahdollisesti tehtävää päällekkäistä työtä.

3.2 Seuranta

Turvallisuussuunnitelman toimeenpanon seuranta- ja arviointivastuu on hallintokeskuksen turvallisuus- ja valmiusyksiköllä. Seuranta toteutetaan siten, että vastuutahoiksi nimetyt hallintokunnat raportoivat tehdyistä toimenpiteistä turvallisuus- ja valmiusyksikölle. Raportointi tapahtuu puolivuositain turvallisuussuunnitelman seurantaryhmän kokoontuessa. Turvallisuus- ja valmiusyksikkö koostaa turvallisuussuunnitelman toimeenpanon etenemisestä kirjallisen tilannekatsauksen, joka esitellään vuosittain kaupungin johtajistolle.

3.3 Arviointi

Turvallisuussuunnitelman toimeenpanon arvioinnissa kiinnitetään huomiota kahteen seikkaan; ensiksi, miten asetetut tavoitteet ovat toteutuneet käytössä olevien mittareiden valossa ja toiseksi, miten turvallisuusyhteistyö on kehittynyt. Arviointi sisällytetään turvallisuus- ja valmiusyksikön koostamaan kirjalliseen tilannekatsaukseen. Tarvittaessa arvioinnissa käytetään kaupungin ulkopuolista arvioijaa.

Tavoitteiden toteutumista arviotaessa on otettava huomioon, että toimenpiteiden ja vaikutusten välisiä syy-seuraussuhteita voi olla vaikea havaita, koska toimintaympäristö on usein monimutkainen. Mikäli jossakin ilmiössä on tapahtunut muutosta parempaan tai huonompaan, voidaan kuitenkin arvioida, miten tehdyt toimenpiteet ovat vaikuttaneet muutokseen.

Liitteessä 2 on kuvattu mittareita ja menetelmiä, joita voidaan käydä vaikuttavuuden arvioinnin välineenä. Sen sijaan, että arviointi tehtäisiin vain yksittäisten mittareiden avulla, tulisi tavoitteiden toteutumista arvioida useammasta näkökulmasta. Esimerkiksi rikollisuuden kehityssuunnasta saa erilaisen kuvan riippuen siitä, käytetäänkö tietolähteenä poliisin rikostilastoja vai otetaan perustuvia uhritutkimuksia. Poliisin tietoon tulee vain osa tapahtuneista rikoksista ja tilastollisiin vaihteluihin saattavat vaikuttaa niin valvonnan määrä kuin ilmoitusherkkyyksin.

Kaikkien turvallisuussuunnitelmassa mainittujen tavoitteiden seuraamiseen ei ole valmiita mittareita, vaan sopivia arvioinnin työkaluja tulisi ensin kehittää. Esimerkiksi joukkoliikenteen turvallisuustilanteen seurannassa haasteena on, että eri liikennöitsijöiden keräämät tiedot eivät nykyisellään ole vertailukelpoisia tilastointitavoista johtuen. Puutteet on huomioitu suunnitelman toisessa, tavoitteita ja toimenpiteitä käsittelevässä luvussa.

Turvallisuussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden arvioinnin lisäksi tulee arvioida itse turvallisuussuunnittelun prosessia, kuten yhteistyön rakenteita ja toimintaa. Poikkihallinnollisen turvallisuustyön arviointi ja mittaaminen -työryhmän mukaan paikallisen turvallisuussuunnittelun etenemistä arvioidaan eri toimijoiden toteuttaman itsearviointin avulla. Itsearviointin tulisi kiinnittää huomiota johtamiseen, strategiaan ja niiden toimeenpanoon, henkilöstöön ja yhteistyöhön, resursseihin, prosesseihin ja tuloksiin (Poikkihallinnollisen turvallisuustyön... 2009).

4 Lähteet

Lähdekirjallisuus:

- Alkoholi ja väkivalta (2011). Rikoksantorjuntaneuvosto.
<http://www.vakivalta.rikoksantorjunta.fi/49047.htm>. [Viitattu 15.8.2011]
- Arjen turvaa yhteistyöllä (2011). Ehdotus alueellisen sisäisen turvallisuuden yhteistyön toimintamalliksi. Sisäasiainministeriön julkaisuja 23/2011. 52 s.
- Etnisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien turvallisuus paikallisissa turvallisuussuunnitelmissa (2009). Sisäasiainministeriön julkaisuja 29/2009. 38 s.
- Helsingin kaupunginhallitus, pöytäkirja, 16.5.2011.
- Helsingin kaupunginhallitus, ohje, Riskienhallinta ja sisäinen valvonta Helsingin kaupunkikonsernissa, 14.11.2011.
- Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009–2012 tiivistelmä (2009).
<http://wellsinki.fi/hyvinvointisuunnitelma/hyvinvointisuunnitelma-2009-2012-tiivistelma.pdf>. [Viitattu 10.10.2011]
- Helsingin turvallisuusstrategia (2001). Helsingin kaupunginkanslian julkaisuja A 18. 31 s.
- Helsinkiäisten arkiturvallisuus (2006). Helsingin kaupungin turvallisuusstrategia. Helsingin kaupungin hallintokeskuksen julkaisuja 5/2006. 48 s.
- Järg-Tärno, R. (2010). Yhteisöllisyys, naapurinvalvonta ja turvallisuus asuinalueilla. Haaste 4/2010. 15–18 s.
- Järvinen, R. & J. Heinonen (2010). Kaupallisten keskusten turvallisuus ja kilpailukyky.
<http://hsepubl.lib.hse.fi/pdf/hseother/b119.pdf>. [Viitattu 2.8.2011]
- Kaupunginjohtajan päätös, pöytäkirja, 23.3.2011.
- Monitoimitilojen turvallisuuden parantaminen (2011). Sisäasiainministeriön julkaisuja 18/2011. 29 s.
- Neljä kertomusta paikallisesta turvallisuussuunnittelusta, käytännön kokemuksia ja oppeja (2008). Sisäasiainministeriön julkaisuja 8/2008. 74 s.
- Oppilaitosten turvallisuus (2009). Työryhmän raportti. Sisäasiainministeriön julkaisuja 40/2009. 45 s.
- Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen (2006). Sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2006. 36 s.
- Pelastuslain uudistamisen esiselvitys -hanke (2008). Sisäasiainministeriön pelastusosasto 31.3.2008. <http://www.pelastustoimi.fi/wp-content/uploads/2008/04/onnettomuuksien-ehkaisya-koskevat-muutostarpeet-tyoryhmuuisto-3132008.pdf>. [Viitattu 27.10.2011]
- Pelottomat puistot, kodikkaat korttelit (2011). Kaupunkien turvallisuusohjelma. Sisäasiainministeriön julkaisuja 33/2010. 112 s.
- Poikkihallinnollisen turvallisuustyön arviointi ja mittaaminen (2009). Sisäasiainministeriön julkaisuja 18/2009. 52 s.
- Roivainen, O. & E. Ruuskanen (2008). Laki ja järjestys? Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 32/2008. 253 s.
- Strategiaohjelma 2009–2012 (2009). Helsingin kaupunki.
<http://www.hel2.fi/taske/julkaisut/2009/Strategiaohjelma.pdf>. [Viitattu 15.8.2011]
- Tapaturmakatsaus (2010). Helsingin Pelastusalue. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 58 s.
- Tuominen, M. (1999). Turvallinen Helsinki. Pahoinpitelyrikollisuus Helsingissä. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1999:10. 81 s.
- Tuominen, M. (2009). ”...öiseen aikaan ja joskus päivälläkin”. Helsingin turvallisuuskysely 2009. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsauksia 5/2010. 59 s.
- Turvallinen elämä jokaiselle – Sisäisen turvallisuuden ohjelma (2008). Sisäasiainministeriön julkaisuja 16/2008. 76 s.
- Turvallisuuden merkitys pääkaupunkiseudun joukkoliikenteessä (2005). Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 87/2005
- Turvallisuus rakennetun ympäristön suunnittelussa (2011). Aalto-yliopisto ja ympäristöministeriö. <http://www.turvallinenkaupunki.fi/>. [Viitattu 27.10.2011]
- Turvallisuussuunnitelma I (2009). Kontula, Kivikko, Kurkimäki, Myllypuro, Itäkeskus, Marjanieniemi, Vartiokylä, Vartiogarhu, Puotinharju, Puotila ja Roihupellon teollisuusalue. Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiuosasto. 21 s. Julkaisematon.
- Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelma (2010). Helsingin kaupunki, terveyskeskus. 36 s.

- Westerholm, K. (2009). Sillanrakentamista ja palvelunohjausta. Sosiaalityöntekijän arkea Helsingin poliisilaitoksella. Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiuosasto. 90 s. Julkaisematon.
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (2010). Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010.
http://www.yett.fi/fi/component/docman/doc_details/24-yhteiskunnan-turvallisuusstrategia. [Viitattu 16.8.2011]
- Yritysmyoenteiseksi kumppaniksi (2007). Helsingin elinkeinostrategia 2007.
http://www.hel2.fi/taske/julkaisut/elinkeinopalvelu/Elinkeinostrategia_verkkoversio.pdf. [Viitattu 15.8.2011]

Lait:

- Järjestyslaki 27.6.2003/612 (2003).
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030612>>
- Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä 17.6.1977/472 (1977)
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770472>>
- Pelastuslaki 29.4.2011/379 (2011).
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379>>
- Työsopimuslaki 26.1.2001/55 (2001).
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>>
- Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738 (2002).
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>>

Taustamateriaalina käytetyt työryhmäraportit:

- Katuväkivallan ehkäisy ja vähentäminen -työryhmän raportti (2010). Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiuosasto. 25 s. Julkaisematon.
- Kriisijohtamisen kehittäminen -työryhmän raportti (2010). Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiuosasto. 6 s. Julkaisematon.
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisy ja vähentäminen -työryhmän raportti (2010). Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiuosasto. 33 s. Julkaisematon.
- Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen -työryhmän raportti (2010). Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiuosasto. 38 s. Julkaisematon.
- Tapaturmien ehkäisy – vähentäminen -työryhmän raportti (2010). Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiuosasto. 18 s. Julkaisematon.
- Yritysturvallisuustyöryhmän raportti (2010). Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiuosasto. 6 s. Julkaisematon.

5 Liite 1. Tiivistelmä toimenpiteistä ja vastuutahoista

YLEISEN KAUPUNKITILAN TURVALLISUUS			
TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUVIRASTO TAI -VIRANOMAINEN	MAHDOLLISET KUMPPANIT
1) Yleisten alueiden, kuten puistojen ja katujen, turvallisuus paranee ja päihteiden käyttö ja siitä aiheutuvat lieveilmiöt vähenevät	Kaupunki edistää kuntien mahdollisuutta puisto- ja katuemäntä tai isäntä -toimintaan siten, että kunnan palveluksessa olevalle viranhaltijalle voidaan antaa oikeus määrätä häiriökäyttäytymisestä ja roskaamisesta rangaistusluonteinen maksu pysäköintivirhemaksun tapaan.	Hallintokeskus	
	Poliisi valvoo järjestystä ja turvallisuutta erityisesti niillä alueilla, joilla esiintyy keskimääräistä enemmän katuväkivaltaa ja häiriökäyttäytymistä sekä puuttuu häiritsevään järjestyksellään vastaiseen alkoholin nauttimiseen yleisellä paikalla.	Helsingin poliisilaitos	
	Kaupunki kannustaa alkoholinkäytön ja siitä aiheutuvien haittojen vähentämiseen. Helsingiläisille kohdennetaan tiedotusta alkoholin haitoista ja järjestyksellään sisällöstä julkijuopottelun suhteen.	Terveyskeskus	Hallintokeskus, sosiaalivirasto, kaikki hallintokunnat
	Sosiaalivirasto, terveyskeskus ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri selkiyttävät vakavasti päihdeongelmaisen asiakkaan hoitoonohjausprosessia ja luovat yhteistyömallin, joka mahdollistaa hoitoonohjauksen myös toisen tahon ylläpitämään katkaisuhoidon.	Sosiaalivirasto	Terveyskeskus, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
	Sosiaalivirasto, terveyskeskus ja poliisi selkiyttävät mielenterveyspotilaiden hoitoonohjaukseen liittyviä yhteistoimintakysymyksiä ja parantavat keskinäistä tiedonkulkuaan niiltä osin, kun salassapitosäännökset sen mahdollistavat.	Terveyskeskus	Sosiaalivirasto, Helsingin poliisilaitos

2) Turvallisuusnäkökulmat huomioidaan rakennetun ympäristön suunnittelussa ja ylläpidossa ja asukkaiden turvattomuuskokemusten alueelliset erot pienenevät	Kaupunki ja poliisi kartoittavat säännöllisin väliajoin rikosten, häiriökäyttäytymisen ja ilkeistä aiheutuneiden onnettomuuksien kasaumapaikat (ns. hot spot -menetelmä). Kartoituksen perusteella tarkastellaan fyysiseen ympäristöön kohdistuvia muutostarpeita ja muita tarvittavia toimenpiteitä. Fyysistä ympäristöä muuttamalla voidaan esimerkiksi lisätä luonnollista valvontaa ja vaikeuttaa rikoksentekeä.	Hallintokeskus (koordinointi) ja rakennusvirasto	Hallintokeskus, kaupunkisuunnitteluvirasto, pelastuslaitos, sosiaalivirasto, Helsingin poliisilaitos
	Hallintokunnat korjaavat nopeasti vastuualueellaan olevan rikotun kaupungin omaisuuden ja ilkeistä merkit. Valaistuksen laatuun ja määrään kiinnitetään erityistä huomiota pelottaviksi koetuissa paikoissa (mm. monet puistot ja alikulut), jotta niissä liikkumista ei välteltäisi.	Rakennusvirasto	Helsingin Energia, kaupunkisuunnitteluvirasto, kiinteistövirasto, Palmia, Stara, muut hallintokunnat
	Kaupunkisuunnitteluvirasto lisää poikkihallinnollista yhteistyötä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa. Yhteistyön avulla poliisi voi välittää asiantuntijuuttaan rikosten tilannetorjunnan menetelmien hyödyntämiseksi ja pelastuslaitos onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi.	Kaupunkisuunnitteluvirasto	Pelastuslaitos, Helsingin poliisilaitos
	Hallintokunnat tehostavat yhteistyötään roskaamisen ehkäisemiseksi ja välinpitämättömyyteen puuttumiseksi ja tiedottavat roskaamisen aiheuttamista kustannuksista. Yhteistyössä tulee huomioida olemassa oleva yleisen siisteyden edistämistä koordinoiva työryhmä.	Rakennusvirasto	Kaikki hallintokunnat
	Kaupunki jatkaa yleisten alueiden kamerajärjestelmän kehittämistä ja selvittää mahdollisuudet tietokoneavusteisuuteen (automaattinen poikkeamatunnistus) ja uuden teknologian hyödyntämiseen kaupungin yleisten alueiden turvallisuuden ylläpidossa.	Hallintokeskus	Talous- ja suunnittelukeskus, rakennusvirasto, Helsingin poliisilaitos
	Kaupunki selvittää mahdollisuudet lisätä järjestelmään liikuteltavia kame-roita, joita voitaisiin käyttää joustavasti esimerkiksi suurtapahtumien yhteydessä.	Hallintokeskus	Talous- ja suunnittelukeskus, rakennusvirasto, Helsingin poliisilaitos

3) Aiempaa useammalla alueella on asukkaiden yhteisöllisyyttä ja omaa vastuuta tukevia yhteistyömuotoja, joilla voidaan vaikuttaa turvallisuuteen ja lisätä asukkaiden ja viranomaisten vuoropuhelua	Kaupunki järjestää säännöllisen turvallisuusaiheisen asukasfoorumin, jotta eri alueilla asuvien turvallisuushuolet tulisivat helpommin viranomaisten tietoon ja asukkaat saisivat tietää, mitä turvallisuuden parantamiseksi ollaan tekemässä.	Hallintokeskus	Pelastuslaitos, Helsingin poliisilaitos, Helsingin kaupunginosa-yhdistykset Helka ry
	Asukkaita konsultoidaan paikallisessa turvallisuusyhteistyössä hyödyntäen aiemmista, asukkaiden osallisuuden lisäämiseen pohjautuvista hankkeista (turvallisuuskävelyt, kerrokartalla-vuorovaikutuspalvelu) saatuja kokemuksia.	Hallintokeskus	Kaikki turvallisuusyhteistyöhön osallistuvat hallintokunnat, Helsingin poliisilaitos
	Heikosti suomen kieltä taitavat maahanmuuttajat huomioidaan, kun tutkitaan helsinkiläisten turvallisuuden tunnetta ja rikoksen uhriksi joutumista.	Tietokeskus	Hallintokeskus, Helsingin poliisilaitos
	Helsinkiläisille maahanmuuttajille suunnataan tiedotusta suomalaisesta yhteiskunnasta oikeuksineen ja velvolluuksineen, joka auttaa uuteen maahan ja kotikaupunkiin asettumisessa. Tiedotuksessa tulee hyödyntää monipuolisia tiedotuskanavia siten, että myös lukutaidottomat ja Internetiä vähän käyttävät henkilöt huomioidaan. Tiedotuksessa tulee huomioida olemassa oleva, valtion viranomaisten antama ohjeistus ja tiedotus Suomeen muuttaville.	Henkilöstökeskus	Hallintokeskus, opetusvirasto, pelastuslaitos, ruotsinkielinen työväenopisto, sosiaalivirasto, suomenkielinen työväenopisto, Helsingin poliisilaitos, maahanmuuttajajärjestöt

LIKKUMISEN JA JOUKKOLIIKENTEN TURVALLISUUS			
TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUVIRASTO TAI -VIRANOMAINEN	MAHDOLLISET KUMPPANIT
4) Kaikki matkustajat voivat tuntea olonsa turvalliseksi ja välttyä häirinnän ja väkivallan kohtaamiselta	Liikennelaitos hakee lupaa asettaa järjestyksenvalvojia raitiovaunuihin ja HSL linja-autoihin. Kaikissa joukkoliikennevälineissä häiriötilanteisiin, tupakointiin ja alkoholinkäyttöön puututaan matalalla kynnyksellä.	Liikennelaitos, Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	Hallintokeskus, Helsingin poliisilaitos, vartiointiliikkeet
	HSL yhteistyössä muiden joukkoliikennetoimijoiden kanssa parantaa keskeisten joukkoliikenneasemien turvallisuusympäristöä muun muassa vartiointin avulla.	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	Liikennelaitos, rakennusvirasto, Liikennevirasto, VR

5) Joukkoliikennehenkilöstö voi tehdä työtään altistumatta häirinnälle ja väkivallalle	HSL antaa linja-autoliikenteen kilpailuttamisessa lisäpisteitä sisätilan talentavasta valvontakamerajärjestelmästä. Linja-autoliikenteen kilpailuttamisessa kuljettajien turvaohjaamo on määrätty pakolliseksi uuteen kalustoon ja jatkossa myös nykyiseen kalustoon toteutetaan muutoksia.	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	
	Liikennelaitos, HSL, VR ja liikennöitsijät kannustavat joukkoliikennehenkilöstöä raportoimaan jatkuvasti kaikista uhkaavista tilanteista vertailukelpoisen tilastointimenetelmän avulla tai tarpeen vaatiessa poliisille. Turvallisuuksitoimien vaikuttavuuden selvittämistä varten on oltava kattavat tilastot kaikista eri kulkuvälineissä tapahtuneista välikohtauksista.	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	Liikennelaitos, VR, liikennöitsijät
	HSL käynnistää joukkoliikennehenkilöstölle suunnatun turvallisuuskyselyn joukkoliikenteen turvallisuusstrategiatyöryhmän puitteissa.	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	
	HSL kehittää yhteisen uhkaavien tilanteiden menettelytapaohjeen joukkoliikenteen turvallisuusstrategiatyöryhmän puitteissa.	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	
6) Yleinen viihtyvyys joukkoliikennevälineessä, asemalla ja pysäkillä paranee	HSL selvittää tahot, jotka ovat vastuussa asemien siisteyden ylläpitämisestä ja mahdollisten ilkivallan jälkien korjaamisesta.	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	
	Kaupunki yhteistyössä poliisin ja HSL:n kanssa selvittää mahdollisuudet kameroiden tehokkaampaan hyödyntämiseen keskeisillä liikenneasemilla joukkoliikenteen turvallisuuden parantamiseksi.	Hallintokeskus	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä, Helsingin poliisilaitos
	Pelastuslaitos ottaa liikenneasemat yhdeksi valvonnan painopistealueeksi. Valvonta toteutetaan auditoivalla palotarkastusmallilla, jonka avulla arvioidaan ja kehitetään liikenneasemien turvallisuuskulttuuria.	Pelastuslaitos	
7) Joukkoliikenteen turvallisuustilanteen suuntausten tulee olla mitattavissa, jotta voidaan seurata turvallisuustilanteen kehitystä	HSL kehittää joukkoliikennevälineille yhtenäisen ja vertailukelpoisen tilastointikäytännön.	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	
	HSL sisällyttää joukkoliikenteen käyttäjille suunnattuun vuosittaiseen asiakasyytyväisyyskyselyyn turvallisuuteen liittyvän osion, jonka perusteella voidaan muodostaa yleiskuva matkustajien turvallisuuden tunteesta.	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	
	Joukkoliikennetoimijat, poliisi ja vartiointiliikkeet pyrkivät erittelemään tarkemmin joukkoliikennevälineissä tapahtuneet välikohtaukset.	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	Liikennelaitos, VR, Helsingin poliisilaitos, liikennöitsijät, vartiointiliikkeet

8) Kuntien osallistuminen liikennevalvontatyöhön omalla alueellaan mahdollistetaan	Kaupunki edistää kuntien mahdollisuutta osallistua alueellaan tapahtuvaan automaattiseen liikennevalvontaan poliisin tukena siten, että kunnallisella viranomaisella olisi oikeus suorittaa kameroin liikennevalvontaa sekä ylinopeuksien ja linja-autokaistojen käytön valvontaa ja lähettää postitse ajoneuvon haltijalle niin sanottu ehdollinen rikesakko.	Hallintokeskus	Kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennusvirasto
--	--	----------------	---

YRITYSTEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN JA ASIOIMISEN TURVALLISUUS

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUVIRASTO TAI -VIRANOMAINEN	MAHDOLLISET KUMPPANIT
9) Kaupunki tiivistää turvallisuusyhteistyötä elinkeinoelämän kanssa	Talous- ja suunnittelukeskus yhdessä hallintokeskuksen kanssa selvittää, miten olemassa olevia kaupungin alueella toimivia yritys- ja elinkeinoelämän yhteistyöryhmiä voitaisiin hyödyntää kaupungin ja elinkeinoelämän välisen turvallisuusyhteistyön tehostamiseksi ja yritysten toimintaympäristöjen turvallisuuden parantamiseksi.	Talous- ja suunnittelukeskus	Hallintokeskus, yrityskentän toimijat
	Kaupungin elinkeinopalvelu tehostaa turvallisuustiedotusta yhdessä muiden yrityskentän toimijoiden kanssa. Turvallisuustiedottaminen otetaan mukaan myös YritysHelsingin toimintaan, joka on suunnattu aloittaville yrittäjille.	Talous- ja suunnittelukeskus	Hallintokeskus, yrityskentän toimijat
	Kaupungin elinkeinopalvelu pyytää järjestöjä ja yhteistyökumppaneita nimeämään turvallisuustiedottamisesta vastaavat henkilöt, jotta kaupungilta tuleva turvallisuuteen liittyvä tieto tavoittaisi oikeat tahot.	Talous- ja suunnittelukeskus	Yrityskentän toimijat
	Kaupunki toimii valtakunnallisten ja kaupungin alueella toimivien elinkeinoelämän järjestöjen kumppanina etenkin pienille ja keskisuurille yrityksille suunnatun turvallisuuskoulutuksen järjestämisessä. Kaupunki kutsuu lisäksi Helsingin poliisilaitoksen yhteistyöhön, jotta turvallisuuskoulutuksessa voitaisiin huomioida myös rikosturvallisuus.	Talous- ja suunnittelukeskus	Hallintokeskus, pelastuslaitos, Helsingin poliisilaitos, yrityskentän toimijat
	Kaupunki selvittää sen omien ja muiden viranomaisten toteuttamien lakisääteisten, yrityksiin kohdistuvien tarkastusten sisällöt, jotta tarkastukset voidaan paremmin sovittaa yhteen ja päällekkäisyydet poistaa.	Pelastuslaitos	Rakennusvalvontavirasto, ympäristökeskus, Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue

10) Asiakkaat kokevat kauppa- ja ostoskeskukset turvallisina asioimispaikkoina	Kaupunki yhdessä asianomaisten yritysten kanssa jatkaa turvallisuusverkostojen luomista niihin kauppa- tai ostoskeskuksiin, joissa on ilmennyt turvallisuuteen liittyviä haasteita tai tarpeita yhteistyön tehostamiselle. Yhteistyö ennaltaehkäisee turvallisuusongelmien ja vaaratilanteiden, kuten onnettomuuksien ja tapaturmien, syntymistä ja auttaa toimimaan yhdessä akuutimpien tilanteiden sattuessa.	Hallintokeskus	Kaikki hallintokunnat, Helsingin poliisilaitos, yrityscentän toimijat
	Pelastuslaitos ottaa kauppa- ja ostoskeskukset yhdeksi valvonnan painopistealueeksi. Valvonta toteutetaan auditoivalla palotarkastusmallilla, jonka avulla arvioidaan ja kehitetään kauppa- ja ostoskeskusten turvallisuuskulttuuria.	Pelastuslaitos	Yrityscentän toimijat
11) Kaupungin toimipisteissä on turvallista asioida ja työskennellä eri vuorokaudenaikoina	Henkilöstökeskus ohjeistaa virastoja ja laitoksia tekemään menettelytapaohjeet kaupungin viranhaltijoihin ja työntekijöihin kohdistuvien uhka- ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisemiseksi. Hallintokeskus seuraa uhka- ja väkivaltatilanteiden määrää ja laatua koko kaupungin osalta henkilöstökeskuksen keräämien tietojen avulla ja koordinoi mahdollisia toimenpiteitä ongelmiin puuttumiseksi.	Henkilöstökeskus, hallintokeskus	Kaikki hallintokunnat

KAUPUNGIN VIRASTOJEN JA LIIKELAITOSTEN TURVALLISUUSASIOIDEN KOORDINAATIO

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUVIRASTO TAI -VIRANOMAINEN	MAHDOLLISET KUMPPANIT
12) Kaupungin virastojen ja liikelaitosten turvallisuusasioihin liittyvää yhteistyötä kehitetään	Hallintokeskus selvittää tarpeet ja mahdollisuudet tehostaa turvallisuus- ja valmiusyksikön toimintaa kaupungin eri toimijoiden turvallisuustoiminnan yhteensovittamisessa, yhtenäistämässä sekä tukemisessa.	Hallintokeskus	
	Hallintokeskus käynnistää säännönmukaisen yhteistyön ja yhteydenpidon virastojen ja liikelaitosten turvallisuustoiminnan kehittämisestä vastaavien henkilöiden kanssa hyödyntäen nykyisiä työturvallisuuden, valmiussuunnittelun, pelastuspalvelun ja riskienhallinnan yhteistyöverkostoja ja vastaavia.	Hallintokeskus	Kaikki hallintokunnat

Liite 2. Turvallisuussuunnitelman vaikuttavuuden arviointi

HELSINGIN TURVALLISUUSKEHITYKSEN ARVIOINTIIN KÄYTETTÄVÄT MITTARIT	TIEDONTUOTTAJA TAI VASTUUTAHO	HUOMIO
Tutkimus helsinkiläisten rikoksen uhriksi joutumisesta ja koetusta turvallisuudesta	Tietokeskus	Toteutetaan kolmen vuoden välein
Poliisin tietoon tulee rikollisuuden määrä ja laatu	Helsingin poliisilaitos	
Pelastuslaitoksen tietoon tulleiden onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrä ja laatu	Pelastuslaitos	
OSA-ALUEKOHTAISET, OLEMASSA OLEVAT MITTARIT JA MENETELMÄT	TIEDONTUOTTAJA TAI VASTUUTAHO	HUOMIO
Yleisen kaupunkitilan turvallisuus		
Päihdeiden käyttöön liittyvien poliisin suorittamien tehtävien lukumäärä ja laatu	Helsingin poliisilaitos	
Roskaamisesta ja ilkeistä kaupunkille aiheutuneiden kustannusten määrä	Rakennusvirasto, Stara	
Ilkeistä aiheutuneiden onnettomuuksien määrä ja laatu	Pelastuslaitos	
Alkoholijuomien myynti asukasta kohden Helsingissä	Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (Sotkanet-sivusto)	Tiedot kuvaavat vain kunnan alueella tehtyä kauppaa, eivätkä pelkästään kuntalaisten omia ostoja
Lähityön tehtävien määrä ja laatu jalkautumisalueilla	Sosiaalivirasto	Jalkautumisalueet eivät kata koko kaupunkia
Turvallisuuskävelyt ja kohdenetut kyselyt kerrokartalla-palvelussa	Hallintokeskus	Menetelmällä saadaan tietoa turvallisuutta lisäävistä ja turvattomuutta aiheuttavista tekijöistä valitulta maantieteelliseltä alueelta
Liikkumisen ja joukkoliikenteen turvallisuus		
Poliisin joukkoliikennevälineissä suorittamien tehtävien lukumäärä ja laatu	Helsingin poliisilaitos	
Joukkoliikennehenkilöstön raportointien tapausten lukumäärä ja laatu	Liikennelaitos, liikennöitsijät	

Tutkimus helsinkiläisten rikoksen uhriksi joutumisesta ja koetusta turvallisuudesta/joukkoliikenteen turvallisuuteen liittyvä osio	Tietokeskus	Toteutetaan kolmen vuoden välein
Yritysten toimintaympäristön ja asioimisen turvallisuus		
Pelastuslaitoksen tietoon tulleet onnettomuusuhkat ja onnettomuuksien määrä ja laatu kauppa- ja ostoskeskuksissa	Pelastuslaitos	
Poliisin hälytystehtävien määrä ja poliisin tietoon tulleen rikollisuuden määrä ja laatu kauppa- ja ostoskeskuksissa	Helsingin poliisilaitos	
Kaupungin työsuojelupakin tiedot henkilöstöön kohdistuneiden uhka- ja väkivaltatilanteiden määrästä ja laadusta	Henkilöstökeskus	Työsuojelupakin avulla ei saada tietoa niistä uhka- ja väkivaltatilanteista, jotka ovat tapahtuneet asiakkaiden välillä kaupungin toimipisteissä
Kaupungin virastojen ja liikelaitosten turvallisuusasioiden koordinaatio		
Ei sellaisenaan käyttöön otettavia mittareita tai menetelmiä		
ESIMERKKEJÄ KEHITETTÄVISTÄ MITTAREISTA JA MENETELMISTÄ OSALUEITTAIN	TIEDONTUOTTAJA TAI VASTUUTAHO	HUOMIO
Yleisen kaupunkitilan turvallisuus		
Turvallisuuskyselyn (koettu turvallisuus ja rikoksen uhriksi joutuminen) kohdentaminen myös niille maahanmuuttajataustaisille helsinkiläisille, joita suomenkielinen kysely ei tavoita	Hallintokeskus, tietokeskus	
Liikkumisen ja joukkoliikenteen turvallisuus		
Yhtenäinen ja vertailukelpoinen tilastointikäytäntö joukkoliikennevälineissä tapahtuneista häiriötilanteista	Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymä	
Turvallisuuteen liittyvien kysymysten sisällyttäminen joukkoliikenteen käyttäjille suunnattuun vuosittaiseen asiakastytyväisyyskyselyyn	Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymä	
Yritysten toimintaympäristön ja asioimisen turvallisuus		
Kohdennetut kyselyt kauppa- ja ostoskeskuksissa asioiville ja henkilöstölle paikallisten turvallisuusverkostojen yhteydessä	Hallintokeskus	

Julkaisija Helsingin kaupungin hallintokeskus			
Tekijät Turvallisuus- ja valmiusyksikkö; Matti Koskinen, Eija Laihinen, Elviira Saari, Mirjami Tanner		Toimintayksikkö Turvallisuus- ja valmiusyksikkö	
Nimeke Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelma 2011–2014			
Sarjan nimeke Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisu			Sarjan numero 2012:1
Julkaisuaika 2012	Sivuja, liitteet 26 s. + 2 liitettä	Kieli fi	
ISBN 978-952-272-140-2	ISBN, verkkojulkaisu 978-952-272-141-9	ISSN 2242-4504	ISSN-L 2242-4504
Avainsanat turvallisuussuunnitelma, arkiturvallisuus, koettu turvallisuus, joukkoliikenteen turvallisuus, yritysten toimintaympäristö			
Tiivistelmä <p>Hallintokeskusta kehoitettiin johtajistokäsittelyssä maaliskuussa 2011 valmistelemaan kaupunginjohtajalle ehdotus kaupunginvaltuustolle esiteltäväksi, vaikuttavuudeltaan laajamittaiseksi suunnitelmaksi kaupunkitilan saamiseksi turvalliseksi, kaikkien kaupunkilaisten käyttöön (Kaupunginjohtajan päätös 23.3.2011, 29 §). Päätöksessä todetaan, että suunnitelmassa tulee ottaa huomioon julkiset liikennevälineet ja yritysturvallisuus.</p> <p>Turvallisuussuunnitelmassa esitetyt 38 toimenpidettä on jaoteltu neljään osa-alueeseen: (1) yleisen kaupunkitilan turvallisuuteen, (2) liikkumisen ja joukkoliikenteen turvallisuuteen, (3) yritysten toimintaympäristön ja asioimisen turvallisuuteen ja (4) kaupungin virastojen ja liikelaitosten turvallisuusasioiden koordinaatioon.</p> <p>Suunnitelman valmistelussa on keskitytty erityisesti sellaisiin kaupunkitasoisiin kehittämiskohteisiin, joihin vaikuttamalla voidaan parantaa sekä turvallisuutta että turvallisuuden tunnetta.</p> <p>Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelma tukee osaltaan kansallisen tavoitteen saavuttamista, jonka mukaan Suomi on Euroopan turvallisin maa vuonna 2015.</p> <p>Turvallisuussuunnitelman toimeenpanon seurannasta ja arvioinnista vastaa hallintokeskuksen hallinto-osaston turvallisuus- ja valmiusyksikkö sekä erikseen perustettava seurantaryhmä. Suunnitelmassa on myös mainittu sekä olemassa olevia että kehitettäviä mittareita, joiden avulla suunnitelman vaikuttavuutta ja turvallisuustilanteen kehitystä arvioidaan.</p> <p>Suunnitelmasta laaditaan tiivistelmä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.</p>			
Hinta	Jakelu/myynti Helsingin kaupungin hallintokeskus, tietopalvelu, puh. (09) 310 36690 hallintokeskus.tietopalvelu@hel.fi		

